

KIELI KESKUS TELUA

3/1995

Language Centre News

Kolumninvaltaajat	1
Syntynyt onnellisten tähtien alla: eurovaavi	2
Itämeren alueen vanhat kirjakielet teemana Tartossa	5
Aus deutschen Landen... Übersetzerische Kompetenz	12
Kääntämisentutkimuksen päivät Oulussa	16
Fonetiikkaa Pietarin yliopistossa	20

TIEDOTUKSIA - INFORMATION

Korkeakoulujen kielikeskus tiedottaa	22
Väitöksiä	48

KIELIKESKUSTELUA

Language Centre News

Julkaisija:

Korkeakoulujen kielikeskus
Jyväskylän yliopisto
PL 35
40351 Jyväskylä
Telefax 941-603 521

Vastaava toimittaja:

Hannele Dufva; puh. 941-603 535, e-mail: dufva@jyu.fi

Ilmoitukset, kirja-arviot, kongressikalenteri:

Helena Valtanen; puh. 941-603 542, e-mail: valtanen@jyu.fi

Toimituskunta:

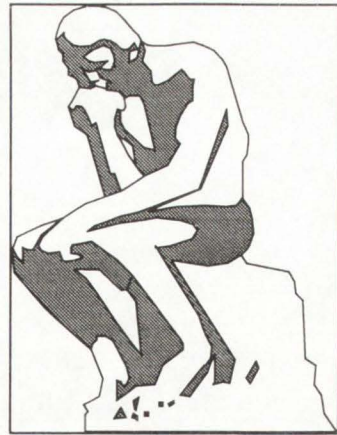
Ari Huhta; puh. 941-603 539, e-mail: huhta@jylk.jyu.fi
Sirkka Laihiala-Kankainen; puh. 941-603 541, e-mail: laihiala@jyu.fi
Minna-Riitta Luukka; puh. 941-603 529, e-mail: luukka@jyu.fi
Minna Suni; puh. 941-603 538, e-mail: msu@jyu.fi
Sabine Ylönen; puh. 941-603 534, e-mail: saby1@jylk.jyu.fi, saby1@tukki.jyu.fi

Ilmestyy 10 kertaa vuodessa
Tilaushinnat 1995:
Vuosikerta 100 mk
Ulkomaat 150 mk

Ilmoitushinnat:
1/1 s. 1500 mk
1/2 s. 500 mk
Materiaalin tulee olla toimituksessa ilmestymiskuukautta edeltävän kuun 15. päivään mennessä.

KOLUMNINVALTAAJAT

Kiintiöt kieleenkin

Valtion virkanaisina kannamme syvää huolta siitä, ettei vaan armas äidin/isän/vanhempainkieleemme jäisi kehityksessä muiden jalkoihin. Mielestämme nyt olisi aika perustaa tasa-arvokiintiövaltuutetun virka vaikkapa Kotukseen ja aloittaa kielenohjailutyö oikein tosissaan. Työn voisi aloittaa vaikkapa sanastoa uudistamalla. Kansalaisille tulisi nimittäin taata ainakin 40 prosentin mahdollisuus valita sanansa tasa-arvoisesti. Kaikille epäileville tuulikeille olemme yrittäneet tässä laatia pientä esimerkkiaineistoa pohjaksi kielen kiintiöittämiseen.

Miltä kuulostaisi tämä erään tosihilkan kertoma pieni tarina elävästä elämästä - tasa-arvoistettuna?

"Tuo Vuokko on sitten ihan taina, oikein tyyppillinen siipivenla. Yleensä sillä on ihan maija kukkarossa ja aina se yrittää ursulattaa ihmisiltä rahaa vaikka pulloon erjan pikakivääriä. Tai sitten se sanoo, että pari kaljaa tekis nyt eveliinaa. Usein sen näkeekin kesällä rannalla kylmäkaijat ja puteit laukussa. Musta alkaa tuntua, että siitä on tulossa oikea happovenla. Kohta sillä on varmaan jaanapullo käsilaukussa. Ja on siinä vähän noita häntähetankin piirteitä."

Eniten tehtävää olisi kiintiövaltuutetulla nimittelysanojen uudistamisessa. Mistä löytyisi naisellinen vastine kaikille tahvoille, taneille, taunoille, uunoille, väinöille, viljoille, erkeille ja penteille? Miksi ei tasa-arvoisesti myös tiinoja, kirstejä, elsoja, tyynejä ja anelmia? Joissain tapauksissa muutos kirjoitusasussa jo riittäisi, enempää ei tarvitsisi lähteä käpelöimään kieltä: esimerkiksi ovimikosta voitaisiin kielellisellä sukupuolenvaihdosleikkauksella saada aikaan port-sari.

Tietenkään emme saa unohtaa mieskiintiöitä. Tarvitsemme ehdottomasti myös parkkipekan tai lappulassen pysäköintisakkoja kirjoittelemaan. Tippaiiro hoitelee sairastuneet. Mustamatti vie rettelöivät helgat putkaan rauhoittumaan. Mehumatti pyöräyttää mustaviinimarjamehumme.

Olisi tietenkin myös aiheellista miettiä, pitäisikö vanhaa runouttakin jo kiintiösuomettaa. Olisiko esimerkiksi aika modernisoida Kaarlo Kramsun kovin maskuliininen runo seuraavaan asuun?

Ol' Ilona talontyttö vaan / siis suur ei suvultaan / mut jaloin tyttö Suomenmaan / hän oli aikansa./ Se on talontytön työkse / aina tullut Suomenmaass' / mikä rouva maahan syökse / rakens' talontyttö taas.

Kun tämä kielellisen tasa-arvon Taisto on käyty ja verbaalinen Voitto saavutettu, saakoon vallan sosiolingvistinen Rauha ja leiskukoon lingvistinen Lempi sopija-osapuolten välillä.

Ainakin 40-prosenttisesti,
Dumsky & Lukoff

SYNTYNYT ONNELLISTEN TÄHTIEN ALLA: EUROVAAVI

Minna Suni

Maahanmuuttajien kielikysymyksiä työkesseen tutkiva **Sirkku Latomaa** joutui tammi-kuun 2. päivä 1995 toteamaan, että kaikki vuoden ensimmäisen tamperelaisen edut menivät perheen tuoreelta piltiltä sivu suun. Ei tullut värikuvaa Aamulehden etusivulle, ei kukkia tuovia kaupungin onnittelulähetystöjä synnytyslaitokselle. Kielikeskustelu-lehti päätti lohduksi haastatella onnellista lingvistiäitiä - tässä hänen visioitaan uuden EU-kansalaisen identiteetistä ja kieliympäristöstä:

Kansainvälisyyttä ja mustaa makkaraa

Lapsi oli EU-kansalainen jo syntyessään. Oliko ilmapiiri laitoksella kansainvälisempi kuin viimeksi siellä ollessasi?

-Enpä sattunut siellä muunkielisiä potilaita näkemään tällä kertaa, mutta tiedän kyllä, että heitä siellä käy, varmaan yhä enenevässä määrin. Tunnen erään paikallisen vietnamilaistulkin, joka on kertonut olleensa usein tulkkaamassa synnytyksessä. Tietysti hän on ollut mukana myös äitiysneuvolassa odotuksen aikana.

-Ilmapiiri TAYS:ssa oli kyllä muuten toisenlainen kuin edellisellä kerralla. Kaiken kaikkiaan rennompaa ja avoimempaa: paljon turhaa oli jäänyt pois, kysyttiin alusta lähtien potilaan mielipidettä ("Onko toivomuksia synnytykseen suhteen?") jne. Liekö tämä sitten kansainvälisyyttä, osa sairaaloiden profiilinnostokampanjaa vai säästötoimien aikaansaamaa rationalisointia?

Miten EU-kansalaisuus ilmenee lapsen nonverbaalisessa ja verbaalisessa viestinnässä? Entä muuten hänen asenteessaan ulkomaailmaan?

-Ilmeisesti lapsi oli kahden vaiheilla - kuten koko Suomi suhtautumisessaan Euroopan Unioniin: ei ollut varma, ruvetako EU-kansalaiseksi vai syntyäkö vanhaan kunnan Suomeen eli jo vuoden 1994 puolella. Sitten kun päätös syntyi, se oli sitäkin nopeampi. Ei kuitenkaan täysin kivuton, niin kuin eivät ole mitkään tärkeät päätökset muutenkaan.

-Viestinnässä on kyllä jo nyt havaittavissa eroa esikoiseen, joka sekä verbaalisesti että nonverbaalisesti ilmaisi mielipiteensä aika suoraviivaisesti, small talkia taitamatta. Ehkä tässä on nyt sitten kyseessä uudenlainen, muut enemmän huomioon ottava ja pehmentimiä viestinnässään käyttävä suomalaismies, mallia euro. Mene ja tiedä.

Miten lapsen kansainvälisyyskasvatus tullaan hoitamaan perheessänne?

-Oikeastaan samoin eväin kuin esikoisenkin kanssa: opettamalla kohtaamaan muunkielisiä ihmisiä ja muita kulttuureja jo ääliä Suomessa. Kansainvälisyys alkaa siten kotiportilta eikä vasta ulkomaille matkustettaessa. Muihin kieliin ja kulttuureihin tutustuminen opettaa samalla paljon omasta kielestä ja kulttuurista. On tärkeää, että jo lapsena tulee tietoiseksi eroista ja yhtäläisyyksistä ja siitä, ettei ole olemassa parempia eikä huonompia kieliä ja kulttuureja.

Joko lapsen kieliohjelma on laadittu?

-"Kieliohjelma" on varsin viitteellinen, koska ei ole vielä tietoa siitä, keiden kanssa olemme tekemisissä tulevina vuosina. Esikoinen oppi aikoinaan esimerkiksi vietnamia, espanjaa, englantia ja ruotsia näiden

kielten puhujia tavatessaan. Mihinkään kielikerhoon ei ole ilmoitauduttu. Pyrkimyksenä on kasvattaa ensinnäkin kielitietoinen ja ylipäätään mahdollisimman utelias yksilö: uteliaisuus saa sitten mielellään kohdistua myös muihin kieliin. Tietoisuus kielestä ja oman äidinkielen arvostus luovat mielestäni parhaan mahdollisen pohjan muiden kielten opiskelulle ja omaksumiselle.

Mitkä kielet tai kielimuodot ovat etusijalla?

-Kiinnostus kieliopintoihin on lisääntynyt koko Suomessa ja niin myös Tampereelakin, mistä ovat osoituksena useat erikieliset leikkikoulut ja kerhot, englanninkieliset ala-asteen luokat ja IB-lukio kaupungissamme. EU:n myötä on ranskan asema vahvistunut huomattavasti. Itse en laittaisi kieliä arvojärjestykseen. Kouluissa opiskeltavista kielistä englanti vaikuttaa jo muutenkin olevan vahvoilla - 7-vuotias osaa näemmä jo useita fraaseja englantia - joten olisi tärkeää varmistaa muiden kielten mahdollisimman hyvä taito. Kielimuodoista manse tulee olemaan hallinnassa parissa vuodessa: kyseessä on kolmannen polven tampereelainen, joten kielimuoto alkaa jo olla aito. Etnistä identiteettiä vahvistamme lisäksi tarjoamalla Tapolan mustaamakkaraa heti kun se on mahdollista.

Nimi miestä myöten

Onko lapsen nimi suomalais-ugrilainen vai kansainvälinen vai yhdistelmä näistä?

-Lapsella ei ole varsinaista nimeä vielä, toistaiseksi vain lempinimiä, mm. Puk Lai Lee. Nimen valinnassa ei paina suomalaismielisyys eikä ns. kansainvälisyys vaan ennen kaikkea sopivuus. Nimenanto on mielestäni kaiken kaikkiaan todella vaikeaa, ja siksi annamme varmuuden vuoksi kolme etunimeä kuten esikoisellekin - lapsella on enemmän valinnanvaraa, jos ensimmäiseksi annettu nimi ei sattuisi miellyttämään.

Yhdistelmä kansainvälisyydestä ja suomalais-ugrilaisuudesta olisi tietysti muuten VISA...

Vaikuttaako nimenvalkintaan se, että lapsi ehkä esiintyy elämässään kansainvälisillä areenoilla? Karsiutuvatko jotkin nimet jo äänneasusyistä?

-Virtasesta ei tule kansainvälistä sillä, että hänen etunimekseen annetaan Ridge (lue: Ritke). Se, onko ulkomaalaisen helppo lausua suomalaisen nimi, on varsin kapea käsitys kansainvälisyydestä ja osoittaa sitä paitsi sen, että tällä tavoin ajatteleva aliarvioi omaa taustaansa. Kuinka moni britti, ranskalainen, saksalainen jne. miettii, onko muunmaalaisten helppo lausua heidän lapsensa nimi?

-Mitkään äänteet sinänsä eivät vaikuta karsivasti, mutta tottakai kokonaisuuden osien tulee sopia hyvin yhteen myös äänneasun puolesta.

Baby talk ja viestinnän perusteet

Käytätkö baby talkia kommunikoidessasi lapsen kanssa? Onko se tietoista?

-Käytän. Se tulee luonnostaan eikä ole mitenkään harkittua. Tietoisuuden tasolle pääsevät jotkin sen piirteet, ulkopuoliset varmaan huomaavat loput.

Millaisia suomen kielen tai suomenkielisen viestinnän piirteitä huomaat erityisesti korostavasi kun puhut lapselle?

-No en ainakaan hiljaisuuskäyttäytymistä... Kyselen aika usein ja odotan vastauksia, joiksi siis kelpaavat tässä vaiheessa kaikenlaiset inahdukset. Vastauksen perään tulee sitten yleensä kiittäminen. Vuorottelu pelaa aika hyvin jo nyt, vaikka päällekkäispuhuntakin toki sallitaan. Minimipalautteiden määrä on varsin huomattava.

Miten baby talkisi eroaa aloitteleville suomenoppijoille puhumastasi kielimuodosta (foreigner talkista)?

-No en esimerkiksi puhu yleiskieltä lapselle ("Menisitkö nyt kylpyyn?") enkä käytä hoivasanastoa suomenoppijoille puhuessani ("Tässä on nassu, simmu, nenu ja suuku.").

Onko baby talkin tuottaminen käsityksesi mukaan myötäsyttyinen, tietyssä elämänvaiheessa ilmi tuleva kyky vai hankittu taito?

-Mielestäni kyky on potentiaalisena meissä kaikissa. Sairaalassa tein havaintoja useista äiti-lapsi -pareista, joten käsitys ei ole pelkkää mutua. Ja uskon, että myös isät hallitsevat kyseisen rekisterin ilman isyyspakettiakin... Myös esikoisemme on osoittanut hallitsevansa hoivakielen puhuessaan pikkuveljelleen, joten baby talk -kurssien järjestäminen ei olisi mikään erityisen hyvä liikeidea.

Nouse riennä suomen kieli

Mitä arvelet - onko käsite suomi toisena kielenä vakiintunut koulu- ja tiedemaailmassa siinä vaiheessa, kun lapsi menee kouluun?

-Aika nopeasti se on tullut käyttöön jo nyt ja sai palstatilaa jopa Helsingin Sanomissa joulun alla, joten voi toivoa, että oppiaine suomi toisena kielenä on silloin saanut lainsäädännöllisen aseman koulumaailmassa ja että siihen mennessä on saatu yliopistoon vakinainen suomi toisena kielenä apulaisprofessori tai vastaava virka.

Kuinkahan suuri prosentti lapsen tulevista luokkatovereista opiskelee ja käyttää suomea toisena kielenään?

-Uskoisin, että hänellä tulee olemaan luokkatoverinaan useampia, joiden äidinkieli ei ole suomi. Tampereella muunkieliset asuvat

aika keskitetysti tietyissä kaupunginosissa, joten muunkielisten luokkatovereiden määrä riippuu paljolti siitä, missä koulussa käy. Esikoisella oli päiväkodissa vironkielinen tarhakaveri ja nyt koulussa bosnialainen luokkatoveri - siitä huolimatta, että emme asu sellaisella alueella, jossa muunkielisiä olisi keskimääräistä runsaammin.

Onko muoto "ne on" (pro "he ovat") hyväksyttävä normitetun kirjoitetun kielen ilmaus siinä vaiheessa, kun lapsi päättää koulunsa? Tai normitetaanko kirjoitettua kieltä ylipäänsä edelleen?

-En usko, että asiat muuttuvat ihan niin nopeasti. Normituksen uskon jatkuvan vielä silloinkin.

Ääntääkö lapsi aikuisikään ehdittyään systemaattisesti b:n, g:n ja d:n soinnillisina?

-Mielenkiintoinen kysymys. Esikoisella oli soinnittomuuden jälkeen hyperkorrekti vaihe, jolloin b, g ja d tunkeutuivat joskus p:n, k:n ja t:nkin sijaan. Asiasta tehtiin lopulta lukuisia vitsejä ("mooddoribyöra"). Luulisin, että tälläkin lapsella tulee aikuisiässä olemaan taju siitä, miten kyseiset äänteet käyttäytyvät kirjoitettaessa... mutta se manse nääs ei kylä pahemmin tunne tota reetä (lue: deetä), saas nährä ny miten käy.

Mitä suomen vokaalisoinnulle kuuluu siinä vaiheessa, kun lapsi siirtyy eläkkeelle?

-Siihen on tovi aikaa, mutta kehitys voi silti laukata nopeasti. Kuuleehan jo nyt aika paljon sellaista kielenkäyttöä, joka ei tunne etuvokaaleja lain. Toistaiseksi se kuitenkin vaikuttaa olevan vain pääkaupunkiseudun kielimuodolle kuuluva ominaisuus.

Ripaus paatosta ja politiikkaa

Mitkä olisivat mielestäsi kiireellisimpiä uudistuksia Suomen ulkomaalaispolitiikassa?

-Kuten useat tahot ovat ilmaisseet jo tätä ennenkin: kaikille maahanmuuttajaryhmille - eikä vain pakolaisille - tulisi antaa yhtäläiset oikeudet opiskella maan kieltä kuten muissakin Pohjoismaissa on käytäntönä. Lasten osalta toivomukseni on lisäksi, että suomi toisena kielenä -oppiaine vakiintuu mitä pikimmin ja että lasten oman äidin-kielen opetukseen satsataan paljon nykyistä enemmän varoja. Sehän on kuitenkin edellytyksenä sille, että tänne tulevat ja täällä kasvavat muunkieliset lapset osaavat vielä aikuisiässäkin äidinkieltään. Suomenkielille tarjottu kielenopetus maksaa maltaita siihen verrattuna, mitä tämän pienen kielellisen resurssimme huomioonottaminen maksaisi.

Aiotko murehtia näistä äitiyslomalla ollessasi?

-Aika vaikea on sulkea itsensä ulkomaailmalta kokonaan, vaikka tietysti osa ajassa

liikkuvasta livahtaa ohitse varkain, kun päivät täyttyvät helposti lähipiirin tapahtumista. Kielen kanssa eläminen ja siihen liittyvien asioiden problematisointi on kai kuitenkin niin keskeinen osa lingvistin arkea, etteivät ns. lomatkaan estä analysoimasta kielellisiä tapahtumia ja todellisuutta.

Faktat

Ja lopuksi ne perustiedot lapsesta.

-poikavauva, syntynyt 2.1.1995 klo 6.25, pituutta 53 cm, paino 3750 g ja hatun koko 36.

Kielikeskustelua-lehti nostaa hattua ja onnittelee! Palaamme aiheeseen viimeistään sitten, kun poika on jäämässä eläkkeelle.

PS. Nimeksi tuli Juho Jaakko Mikael.

ITÄMEREN ALUEEN VANHAT KIRJAKIELET TEEMANA TARTOSSA

Pirkko Forsman Svensson

Tarton yliopiston viron kielen laitos järjesti 6. - 9.10.1994 symposiumin **Läänemere areaali rahvaste kirjakeelte algusajad**. Työkielinä olivat viro ja suomi. Varsinainen symposiumi oli kaksipäiväinen, sillä järjestäjät olivat varanneet päivän kummatakin päästä pelkkään matkaan. Suomalaisvieraat saapuivat illansuussa 6.10. viron laitokseen saamaan tuliaiskahvit ja informaation, ja 9.10. laitoksen aamuvirkku edustaja tuli toivottamaan hyvää matkaa aamubussilla Tallinnaan lähteville.

Ilojuhlaa ja murhetta symposiumin kynnyksellä

Lukuvuosi 1994 on Tarton yliopiston historiassa merkkivuosi. Symposiumin aattona lokakuun kuudentena tuli kuluneeksi 75 vuotta siitä, kun yliopistossa käynnistyi vironkielinen opetus (Eesti Vabariigi Tartu Ülikool); uuden itsenäistymisen jälkeen opetusta on päästy taas jatkamaan. Toisaalta ajankohtaa varjosti syyskuun lopulla sattunut Estonia-lautan tuho, jossa menehtyi

myös paljon tarttolaisia. Esitelmänpitäjäksi ilmoittautunut Upsalan yliopiston virolais-syntyinen lehtori Raimo Raag jäi saapumatta, sillä hänen kollegoitaan oli menehtyneiden joukossa. Avatessaan symposiumin Tarton yliopiston rehtori Peeter Tulviste luki lehtori Raagin kirjeen, jossa tämä kertoi työtoveriensa menehtymisestä. Samalla pidettiin hiljainen hetki Estonian uhrien muistoksi.

Kahden luentopäivän aikana kuultiin 24 puheenvuoroa, joiden esittäjät olivat Suomesta (13), Virosta (7), Latviasta (3) ja Ruotsista (1). Valitettavaa oli etenkin Vilnan yliopiston edustajan A. Pirockinasin tulon peruuntuminen, koska näin jäi kuulematta ainoa liettua-aiheinen esitelmä. Symposiumin ensimmäinen päivä oli perjantai ja niin ollen normaali työpäivä, ja moneen esitelmään riitti tuolloin kuulijoita tungokseen asti - laitosten opettajia sekä virolaisia ja suomalaisia opiskelijoita.

Viron laitoksessa juuri ennen symposiumin avausta 7.10.95 (vasemmalta: Valve Kingisepp, Reet Kasik, Kalevi Wiik, Helena Sulkala, Riitta Palkki, Muusa ja Ilkka Savijärvi)

Sukukielet suomalaistutkijoiden aiheena

Avauspuheen jälkeisessä plenaariesitelmässä ahkera Viron-kävijä Kalevi **Wiik** (Turun yliopisto) hahmotteli tuhansien vuosien takaisen suomalais-ugrilaisien asuinalueen lähteinä eri vuosituhansien tilanteisiin perustuvat kulttuurien levikkikartat. Uralilaista kantakieltä olisi puhuttu noin 10 000 vuotta sitten nykyisen Saksan sekä useiden Itämeren ja Skandinavian maiden alueella.

Wiikin mukaan indoeurooppalaisten kielten leviäminen uralilaisille alueille ei perustu ihmisten siirtymiin vaan maanviljelyn leviämiseen, ts. maata viljelevä väestö on nieläissut metsästästä ja kalastusta harjoittavan. Wiik myönsi, että hänen väitteensä perustuvat olettamuksiin ja että kielellisesti yhtenäisten kulttuurien oletaminen saattaa olla virhelähde. Tästä huolimatta hän toivoi hahmottelemansa kartan panevan ainakin kuulijoiden mielikuvituksen liikkeelle.

Åbo Akademin emeritusprofessori Mauno **Koski** kertoi, miten suomea ja viroa tarkasteltiin kontrastiivisesti 1600-luvulla. Vielä 1500-luvulla viroa pidettiin suomen, liiviä puolestaan viron murteena; kielten kontrastiivinen tarkastelu alkoi oikeastaan vuoden 1700 jälkeen. Aikaansa edellä oli Kosken mukaan Turun Akatemian professori Mikael Wexionius (Gyldenstolpe), joka *Epitome*-teoksessaan 1600-luvun puolivälissä selvitteli viron ja suomen yhtäläisyyksiä.

Joensuun yliopiston edustajat Muusa **Savijärvi** ja Hannu **Remes** käsittelivät esitelmässään karjalaa ja viroa. Savijärvi oli ollut kesällä kenttätöissä Karjalan tasavallassa ja kertoi, miten karjalan kirjakieli toimi käytännössä. Remeksen aiheena oli Julius Krohnin 1872 julkaisema *Wiron Kielioppi Suomalaisille*. Oppikirja oli ensimmäinen suomenkielinen viron kieliopin esitys, otteeltaan kontrastiivinen ja tarkoitettu yliopisto-opetukseen. Remes tarkasteli Krohnin Viron-harrastusta, kieliopin syntyä ja sisältöä sekä sen saamaa vastaanottoa (mm. A. Ahlqvistin positiivinen arvostelu Kielettäressä).

Suomen kielen ATK-korpuksat ja sanakirjakokoelmat

Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen (KKTK:n) ATK-aineistot olivat kahden esitelmän aiheena. Keskuksen oma tutkija Liisa **Nuutinen** kertoi, mitkä vanhan kirjasuomen korpuksat on ehditty saada tietokoneelukuiseen muotoon: 1500- ja 1600-luvulta Agricolan teokset, Finnon virsikirja, ensimmäinen Raamattu ja Florinuksen Kirkkolaki sekä 1700-luvulta Ruotsin valtakunnan laki, Lizeliuksen Suomenkieliset Tieto-Sanommat ja pari Gananderin julkaisua. Lisää on tulossa lähiaikoina, mm. Martin maanlaki, Maskun Hemmingin Piae Cationes -suomennos sekä vanhan suomen tutkijalle tärkeä Gananderin sanakirja. Ulkopuoliset voivat keskuksen luvalla käyttää ATK-aineistoja tutkimustarkoituksiin; vanhan kirjasuomen korpuksiin pääsee Internet-verkon kautta.

Jo rutinoitunut ATK-aineistojen käyttäjä Silva **Kiuru** selostikin, mitä tietoja tutkija saa irti konemuotoisesta 1642-vuoden Bibliasta. Suurta hyötyä ATK:sta on morfologisen variaation tutkimisessa, sillä tietokoneella saa hetkessä selville eri varianttien taajuussuhteet. Esimerkkeinä tutkimistaan tapauksista Kiuru mainitsi ind. preesensin yks. 3. persoonan, kieltoverbin mon. 3. persoonan, akt. 2. partisiipin, konsonantivartalot, imperatiivin mon. 2. persoonan sekä inessiivin. Tietokone selvittää helposti, että Bibliassa on lähes säännöllisesti *ei pro eivät, vapisee pro vapisepi, tulkaat pro tulkaatte, nämät pro nämä, laisa pro laissa, kuollunna ja isätöinnä pro kuolleena ja isättömänä*. Määrätapauksissa tutkijan on syytä pyytää esiin tekstiyhteys, sillä esim. *wapisepi* osoittautui mon. partitiiviksi (lue: *vapisepii*) eikä yks. 3. persoonan muodoksi.

On luonnollista, että sanakirjaprojektien parissa työskentelevät KKTK:n edustajat esittelivät sanastotutkimuksiaan. (Vanhan kirjasuomen sanakirjan 2. osa ilmestyi loppuvuodesta 1994.) Keskuksen johtaja Raimo **Jussila**, joka on aiemmissakin yhteyksissä tarkastellut Agricolan sanavaroja, oli valinnut aiheekseen vanhan kirjasuomen yhdyssanat ja niiden vertailun nykykieleen. Yleiskatsauksen jälkeen Jussila keskittyi *elämä(n)*-alkuisiin yhdyssanoihin, jotka hän oli poiminut Agricolalta sekä vuoden 1642 Bibliasta. Näiden vertailuaineistoina olivat KKTK:n laajat sanakirjat (VKS:n, Lönnrothin ja Suomen murteiden sanakirja sekä Taajuussanasto, Suomen kielen perussanakirja ja Nykysuomen sanakirja). Vain muutama Jussilan esittelemistä yhdyssanoista (yhteensä 262) oli kielen vakiintunutta leksikkoa (esim. *elämäkerta*, *elämäntapa*, *-aika*, *-lanka*, *-meno*).

Raimo Jussilan kollega Riitta **Palkki** oli rajannut aiheekseen ensimmäisessä suomalaisessa Raamatussa esiintyvät puiden ja pensaiden nimet, joiden pohjalta hän tarkasteli suomentajien sananvalintaongelmia. On ollut vaikeaa löytää sopiva suomalainen vastine sellaisille kasveille, joita ei tavata pohjoisessa. Niinpä raamatunsuomentajien

katava, lehmus, saarni ym. eivät välttämättä ole nykysuomen katajia, lehmuksia ja saarneja, vaan aivan muita puulajeja.

Agricolasta ensimmäiseen romaani-suomennokseen

Agricolan suomennoskielen analytyttiset ja synteettiset rakenteet olivat klassisten kielten tuntijan Marja **Itkonen-Kailan** (Helsinki) aiheena. Agricolan käännösratkaisuja Itkonen-Kaila on aiemmin käsitellyt mm. Virittäjän palstoilla. Tutkija totesi, että Agricolan UT:n lähtökielistä latina ja kreikka suosivat synteettisiä rakenteita (infinitivejä ja partisiippeja), saksa ja ruotsi taas analytyttisiä (rinnasteisia tai alisteisia lauseita). Itkonen-Kailan mukaan Agricolan modaali- ja temporaalirakenteet pohjautuvat lähes säännöllisesti klassisten kielten malliin (esim. fraasi *vastasi sanoen* on kreikan ja latinan mukainen formula). Toisaalta Agricola saattaa käyttää esimerkiksi partisiippi- ja finaalirakenteita itsenäisesti, vaikka kaikissa lähtöteksteissä on analytyttinen ilmaus. Tutkija totesi, että lähtökielten vaikutus tuntuu selvästi nimenomaan syntaksissa. Klassiset kielet ovat usein antaneet Agricolalle sysäyksen suomelle ominaisen synteettisen rakenteen käyttöön.

Ilkka **Savijärvi** (Joensuun yliopisto) vertaili Jaakko Finnoa ja Maskun Hemminkiä suomalaisen virsirunouden ja suomen kielen kehittäjinä. Vertailtavina kielenpiirteinä olivat mm. diftongireduktio (Hemmingin erikoisuus), *i*-loppuisen diftongin edellinen astevaihtelu (esim. *annoi - antoi*), ominaisuudennimien taivutus (*vääryden - vääryyn*), 1. ja 2. persoonan pronominit (*mä, sä* ym.), verbin yks. 3. persoona (*saa - saap - saapi*) sekä sanaston piirteet. Tutkija totesi Hemmingin Finnoa johdonmukaisemmaksi kielenkäyttäjäksi, joka oli pohtinut suomen kielen mahdollisuuksia edeltäjänsä syvällisemmin. Hemmingin sanavaroja Savijärvi esitteli Virittäjän sivuilla jo 1989, tuolloin vielä manuaalisen laskutavan vuoksi likiarvoihin turvautuen; nykyään

Maskun Hemmingin kieleen pääsee käsiksi tietokoneella.

Ensimmäisen Raamatun kieltä sivuttiin edellä useassa esitelmässä. Helena **Sulkala** (Oulun yliopisto) ei ollut rajannut esitystään ensimmäiseen Raamattuun, vaan tarkasteli raamatunsuomennoksia in corpore käännösteorian näkökulmasta. Maininnan saivat kaikki suomalaiset raamatuntekstit: Agricolan UT, 1642-vuoden Biblia, Florinuksen ja Lizeliuksen editiot, Ingmanin ehdotus (1859), vuoden 1938 Raamattu sekä tuorein suomennos. Sulkala käsitteli sisällön ja kielellisen muodon ongelmaa sekä perinteen merkitystä. Uusimmassa suomennoksessa on pyritty niin kielen dynaamisuuteen kuin historialliseen tarkkuuteen.

Pirkko **Forsman Svensson** (Uumajan yliopisto) vertaili esitelmässään 1600-luvun saarnojen potentiaaleja toisaalta Agricolan, toisaalta 1600-luvun muiden kirjoittajien kielenkäyttöön. Agricolan teksteissä potentiaali on kaksi kertaa niin yleinen kuin 1600-luvun saarnakielessä, jossa potentiaalit ovat virsistä ja Raamatusta saatua lainatavaa. Runotuotteissa (mm. Hemmingin virsissä) potentiaali on riimin ja rytmin apuneuvo. Myöhemmän tutkimuksen osoittavaksi jää, kotiutuiko potentiaali kirjasuomeen jo 1700-luvun pohjalaisten kirjoittajien sekä kansanrunouden harrastuksen vaikutuksesta vai vasta viime vuosisadan (itäisen) kielenuudistuksen myötä.

Varhaisnykysuomeen päästiin Irmeli **Pääkkösen** (Oulun yliopisto) esitelmässä, jonka aiheena oli Helsingin yliopiston ensimmäisen suomen lehtorin Carl Niclas Keckmanin romaanisuomennos Kultala (1834). Pääkkösen Keckmania käsittelevä kirja ilmestyi SKS:n julkaisemana juuri Tarton symposiumin aikoihin. Esitelmänpitäjä tarkasteli ensimmäisen romaanisuomennoksen kieltä vertaamalla sen nykylukijaa oudostuttavia kielenpiirteitä vanhan kirjasuomen, kansankielen ja nykyisen kirjakielen ratkaisuihin; tarkasteltavana oli myös saksalainen lähtöteksti. Lehtori Keckman oli

aikansa parhaita suomen taitajia; hänen kielelliset ratkaisunsa antavat käsityksen toisaalta hänen käännöstekniikastaan, toisaalta siitä, millaista hänen mielestään oli hyvä ja luettava suomen kieli.

Tarton yliopiston perustajan Kustaa II Aadolfin patsas

Virolaisia tutkijoita

Virolaisia kollegoita olivat askarruttaneet ennen kaikkea vanhan kirjaviron leksikko ja verbimorfologia. Sanaston tutkijoita oli kolme, kaikilla aineistona 1600-luvun tekstit. Arvo **Krikmann** (Eesti Keele Instituut) tarkasteli uskonnollisen kirjallisuuden sanapareja (esim. *sõna ja tegu, viha ja vaen, usk ja lootus*). Krikmann oletti vanhan hartauskirjallisuuden ja kirkkolaulun juur-

ruttaneen sanaparit virolaiseen fraasistoon, lauluperinteeseen ja jopa kaunokirjallisuuteen. Kuulijan mieleen tulivat etsimättä suomalaisen (ja ruotsalaisen) raamattutyylin suosimat paratagmat.

Toinen sanaston tutkija Valve **Kingisepp** (Tarton yliopisto) esitteli Heinrich Stahlin saksalais-virolaisen tulkisanakirjan (1637) käännösvastineita: runsaslukuisia vironkielisiä synonyymeja (esim. *Tödten - Tapma/ huckama/ surretama/ surnux lõhma*), arkaistisia ilmauksia ja käännöslainoja. Aihe oli kiinnostava vanhan kirjasuomen leksikografeille mm. siksi, että suomen kielestä ilmestyi samoihin aikoihin useita tulkisanakirjoja (1637 Schroderuksen, 1644 Variarum rerum vocabula ja 1678 Florinuksen).

Kolmas virolainen leksikologian tutkija Külli **Habicht** (Tarton yliopisto) tarkasteli viron vanhimpien sanakirjojen *us*-päätteisiä abstraktisubstantiiveja. Aineistona olivat 1600- ja 1700-luvun kaksikieliset sanakirjat, joista vanhin oli juuri Stahlin tulkisanakirja.

Viron verbimorfologiaa käsitteleviä esitelmiä oli myös kolme. Vanhinta kielenvaihetta edustivat Georg Müllerin 1600-luvun alussa kirjoittamat saarnat, joiden verbien persoonataivutusta esitteli Karl **Pajusalu** (Tarton ja Turun yliopisto). Jaak **Peebon** (Tarton yliopisto) aiheena oli ind. preesensin yks. 3. persoona Johannes Gutsclaffin käsikirjoitukseksi jääneessä raamatunkäännöksessä (1600-luvun puolivälistä). Kristiina **Ross** (Eesti Keele Instituut) puolestaan tarkasteli verbimuotojen kääntämistä ensimmäisessä vironkielisessä Raamatussa (1739), jolla on ollut yhtä suuri vaikutus viron kielen kehitykseen kuin vuosisataa varhemmalla Bibliallamme suomen kieleen. Ross pyrki selvittämään, perustuivatko Korkeaveisun finiitti- ja nominaalimuodot

saksankielisiin raamatunkäännöksiin vai oliko ne ehkä käännetty suoraan hepreakielisestä originaalista.

Kotikaupunkiinsa Oulusta saapunut viron lehtori Heli **Laanekask** (Tarton ja Oulun yliopisto) esitelmöi 1800-luvulla eläneestä saksalaisesta Baltian maiden ihailijasta. Tämä oli J. L. von Parrot, joka Liivinmaalla käydessään kiinnostui viron kielestä ja julkaisi kotimaassaan 1828 Itämeren maita ja kansoja käsittelevän teoksen. Ajalle oli tyypillistä kiinnostus kielten menneisyyteen, ja von Parrot kaavaili viron sukulaisiksi kelttiläisiä kieliä. Muinaiskeltti taas olisi ollut maailman alkukieli, jota Nooa ja hänen jälkeläisensä puhuivat Araratin alueen alkukodissa! Jos mennään historiassa vuosisadan verran taaksepäin, tulevat vastaan oman Daniel Jusleniuksemme alkuaikojen haihattelut.

Lätin ja liivin kielen kehitysvaiheita

Latvian yliopistosta oli saapunut kolme edustajaa. Agricolan aikaista lätin kieltä oli tutkinut Péteris **Vanags**, jonka aiheena oli alasaksan vaikutus 1500-luvun lätin kirjakielen. Alasaksaa oli Latviassa kuultu 1200-luvulta lähtien, ja 1500-luvun Riassa oli runsaasti kaksikielisiä saksan ja lätin puhujia. Alasaksa vaikutti vanhan kirjakielen ortografiaan, sanastoon ja rakenteeseen, koska vanhimmat protestanttiset tekstit käännettiin saksalaisista lähteistä.

Vanagsin kollegan Lidija **Leikuman** esitelmä oli kuin edellisen jatkoa. Leikuma kertoi, miten 1500-luvulla muotoutuneen "alalatvialaisen kirjakielen" oheen syntyi "lätin toinen kirjakieli". Latgalen alueen katolinen väestö alkoi 1700-luvulla käyttää sikäläisiin ylälatvialaisiin murteisiin perustuvaa kirjakieltä (ensimmäiset tuotteet jesuiittojen laatimia). Vanhan kirjakielen ortografia perustui saksan, uuden tulokkaan sitä vastoin puolan oikeinkirjoitusjärjestelmään. Latvian toisen kirjakielen kehitys pääsi hyvään alkuun maan itsenäistyttyä 1918,

tyrehtyi neuvostovallan aikana ja on taas viime vuosina saanut uutta vauhtia.

Liivin kielen kehitysvaiheita poiti Tõnu **Karma**, joka oli otsikoinut estelmänsä kysymykseksi: "Kas liivi keel on juba valmis?" Suomen- ja vironkielisiä kirjoja alettiin painaa jo 1500-luvulla, kun taas ensimmäiset liivin kielen kehityksen kannalta tärkeät kirjat painettiin vasta 1800-luvulla. Karma esitteli viime vuosisadalla käytetyt ortografiat (F. J. Wiedemanrin tärkekirjoitustyyppisen ortografian sekä lätin kielestä tutun vanhan systeemin) ja niiden jatkoksi v. 1920 virolais-suomalaisena yhteistyönä syntyneen reformin. Tämän L. Kettusen ja O. Looritsin luoman oikeinkirjoitusjärjestelmän pohjana oli lätin kielen uusi ortografia, johon oli lisätty kirjainmerkkejä suomesta ja virosta. Karma vastasi otsikossa esittämäänsä kysymykseen vertaamalla kirjakielen kehitystä Tallinnan kaupunkiin: "Kirjakeelega on sama lugu kui Tallinna linnaga, mis ei saa kunagi valmis ega tohigi valmis saada."

*****

Symposiumin tieteellinen anti di vahva, mutta vastapainoksi oli tarjolla muutakin ohjelmaa. Luentojen välillä ehi kiertää kampuksen tärkeimmät nähtävyydet (Tuomiokirkon rauniot ja yliopistomuseon, Kustaa II Aadolfin patsaan, Enkeinsillan ja Paholaisensillan ym.), käydä keskustan kirjakaupoissa ja kurkistaa yliopiston suomen lehtorin työhuoneeseen. Perjantain esitelmien päätyttyä suomalaisvieraat oli kutsuttu Suomen Viron-instituutin vastaanotolle. Instituutti oli keväällä 1994 aloittanut toimintansa Kirjallisuusseuran talossa Vanemuise-kadulla. Talossa oli neneillään täyskorjaus ja ulkoseinät olivat muovin peitossa, mutta upean lopputuloksen saattoi jo aavistaa. Avajaisia odoteltiin marraskuiksi. Talon historiaan kuuluu synkkä vaihe, jolloin KGB:llä oli tilat sen kellarissa. Joulun alla Helsingin Sanomat (13.12.1994) julkaisi artikkelin samalla kadulla sijaitsevasta Tarton rauhan talosta, ja kirjoi-

tuksessa mainittiin myös Viron-instituutin rakennus. Vastaanotolla vierähti pari tuntia, minkä jälkeen tarttolaiskollegat veivät suomalaiset koteihinsa nauttimaan virolaisesta vieraanvaraisuudesta. Emäntänäni oli Valve Kingisepp, johon olin tutustunut hänen vieraillessaan 1990 Uumajan yliopistossa oululaisryhmän mukana.

Toisen luentopäivän (lauantain) päätteeksi oli järjestetty lopettajaiset yliopiston juuri korjattuun vanhaan kahvilaan. Tilat olivat juhlat ja pöydät katettu nirsoimpaankin makuun. Vieraat toivotti tervetulleiksi järjestäjien puolesta viron kielen professori Reet Kasik, ja paikallisen musiikkikoulun oppilaat esittivät kanteleensoittoa. - Illasta ja koko symposiumista jäi miellyttävä muisto. Milloin ja missä järjestetään seuraavat vanhojen kirjakielten päivät?

Suomen viron-instituutin koti Vanemuise-kadulla Tartossa

AUS DEUTSCHEN LANDEN ...
ÜBERSETZERISCHE KOMPETENZ
 Symposium zu Fragen der Übersetzerausbildung
 Mainz/Germersheim, 10. - 13. November 1994¹

Birgit Kretschmann
 Universität Turku

Was zunächst im Zeichen der wahrscheinlicher gewordenen Norderweiterung der Europäischen Union als Diskussionsforum für Kollegen und Kolleginnen aus Nordeuropa gedacht war, stieß auch außerhalb Nordeuropas auf großes Interesse (Weißt Du schon etwas vom Treffen in Germersheim? Fährst Du auch nach Germersheim?). Als Folge dieser Mund-zu-Mund-"Propaganda" wurde das Seminar 'Übersetzerische Kompetenz' - Symposium zu Fragen der Übersetzerausbildung sozusagen zu einem "Renner" im Spätherbst. Das Symposium, veranstaltet vom Germanistischen Institut in Verbindung mit den Fachgruppen für Übersetzen und Dolmetschen der Universität Mainz/Germersheim (FB 23) sowie der CIUTI, verzeichnete schließlich über siebenzig Teilnehmer, unter ihnen auch viele Nicht-Nordeuropäer.

Neben Fragen, die sich mit der gegenwärtigen und künftigen Ausbildung von Übersetzern und Dolmetschern beschäftigten, - hier insbesondere mit Blick auf die Auswirkungen des Beitritts Schwedens und Finnlands zur Europäischen Union -, war ein Teil des Symposiums für Fragen zur kontrastiven Grammatik und ihrer Bedeutung für das Übersetzen, zur literarischen versus Fachtextübersetzung, zur übersetzungsrelevanten Textanalyse etc. vorgesehen. Dabei bittet die Verfasserin gleich um Nachsicht, wenn - wegen der stark nordisch gefärbten Brille/Perspektive, die eher Fragen zur Ausbildung im Blickfeld hatte, - das eine oder andere interessante unerwähnt bleiben sollte.

Nach der Eröffnung des Symposiums durch **Andreas F. Kelletat** nutzte die Dekanin des Fachbereichs, Frau **Renate von Bardeleben**, die Gelegenheit, in ihrem Grußwort u. a. auf die wachsende Bedeutung des Übersetzens und Dolmetschens vor dem Hintergrund der Norderweiterung der EU hinzuweisen. Als wichtigste Aufgaben des Faches sah sie neben dem Wissenstransfer die Überwindung von Limitierungen. Der Bedeutung des Faches Übersetzen und Dolmetschen würde auch in Germersheim Rechnung getragen, etwa in Form der gerade erfolgten Einrichtung des Nebenfaches Neugriechisch.

An anderen Standorten der Übersetzer- und Dolmetscherausbildung in der Bundesrepublik ist ja von solch einer Entwicklung überhaupt nicht die Rede.

In dem Eröffnungsvortrag *Vom Nutzen einer Theorie* sprach **Hans J. Vermeer** davon, daß es in puncto Theorieangst, die sich in der Wissenschaft zunehmend verbreite, nicht mit Klagen getan sei. Neben dem reinen Anwendungsbezug sollte eine Theorie vorhanden sein. Auch die Übersetzungs- und Dolmetschwissenschaft habe das Ziel, eine theoretische Translatologie mit praktischer Anwendbarkeit zu sein. Daraus folge erstens, daß in der Ausbildung theorieorientiertes Handeln bewußt gemacht werden müsse. Bei der Frage, was zu lehren und zu lernen sei, müsse interdisziplinär vorgegangen werden. Wie zu lehren und zu lernen sei, solle anhand exemplarischen Lernens und anschließender Generali-

¹ Eine gekürzte Fassung erscheint demnächst in TEXTconTEXT.

sierung vermittelt werden. Das erfordere jedoch eine entsprechende Didaktik. Über "Spiele" habe, zweitens, eine Einübung in Interaktionsweisen zu erfolgen, wozu auch die Er/Kenntnis gehöre, daß nicht jedes "Spiel" in einer Interaktion zwischen Partnern aus unterschiedlichen Kulturen gespielt werden könne. Drittens müsse ein umfassendes und möglichst vollständiges Wissen über die Situation vorhanden sein. Und, viertens und letztens, sei eine "Aufklärung der Aktanten" nötig - sowohl auf Seiten des Auftraggebers als auch der Zielgruppe -, d.h. ein Wissen darüber, daß es sich um heterokulturelle Kommunikationspartner handle, müsse vorhanden sein.

Im Vortrag *Untertitelung: eine stilllose Störung?* berichtete **Gauti Kristmannsson** (z. Zt. Universität Mainz/Germersheim), ein junger isländischer Nachwuchswissenschaftler, über das schwierige Geschäft der Untertitelung in Film und Fernsehen. Neben den Problemen technischer Natur, - z.B. müsse der Text den fremdsprachlichen Lippenbewegungen angepaßt werden, damit beim Zuschauer der Eindruck der Synchronität zwischen Untertitelung und Filmhandlung entsteht; zum anderen werde die Untertitelung für maximal fünf Sekunden eingeblendet -, gebe es auch solche übersetzerischer. So würde anhand des Originals zunächst eine interlineare Version erstellt, die als Rohübersetzung diene. Dieser folgen dann in der Regel zwei weitere Bearbeitungen, doch fehle oft genug die nötige Ausbildung. Kristmannsson forderte abschließend, daß die Übersetzungen auf allen drei Stufen von ausgebildeten Übersetzern zu erfolgen habe.

Parallel zu den Vorträgen am Vormittag, gab es die Möglichkeit, die Germersheimer Dolmetschanlage zu besichtigen bzw. an der wöchentlichen Dolmetschkonferenz der Studierenden teilzunehmen.

Auf dem Programm standen auch viele "Germersheimer Spezialisten", von denen gleich zwei nach der Mittagspause zum Vortrag baten: **Rainer Kohlmeyer** mit *Zur*

Praxis und Theorie der Literaturübersetzung sowie **Sigrid Kupsch-Losereit** über *Die Modellierung von Verstehensprozessen und die Konsequenz für den Übersetzungsunterricht*. Auf letzteren bezogen sich im Verlauf des Seminars noch mehrfach die verschiedensten Referenten.

Der Samstagmorgen begann mit **Martin Forstners** (Germersheim) Beitrag zur *Universitären Übersetzer Ausbildung in der EU. Perspektiven für Finnland, Schweden und Norwegen*. Forstner, zugleich einer der Vizepräsidenten der CIUTI, beschrieb eingangs die Entwicklung bzw. die Aufgaben dieser Organisation - wie etwa die Vereinheitlichung der Studienangebote -. Dann analysierte der Referent zweitens den europäischen Arbeitsmarkt für Übersetzer und Dolmetscher und zeigte Konsequenzen für das Ausbildungsangebot auf. Stichwörter waren Regionalisierung und Vereinheitlichung der Studienangebote (z.B. Module). Abschließend beschäftigte Forstner die Frage, ob denn der Multilingualismus ein Luxus sei. Im Laufe der Zeit hätten verschiedene Ideen bzw. Vorbilder den Prozeß der europäischen Einigung geprägt. Die Entwicklung der 50er Jahre sei von der Vorstellung determiniert worden, einen föderalen Bundesstaat zu schaffen, für den die USA das Beispiel gaben, gefolgt vom "Europa der Nationalstaaten" oder "Vaterländer". Derzeit werde vom "Europa der Regionen" gesprochen, wobei man in puncto Ausgestaltung zwischen Einheitsstaaten und föderativen Staaten schwanke. Eine weitere, noch nicht sehr verbreitete Idee bestünde darin, die EU als Rechtsgemeinschaft zu begreifen. Ihr Fundament wäre eine Rechtsordnung, zu der auch das Sprachenproblem als eine Komponente gehöre. Dann könne man auf andere Fundamente verzichten. Denn man hätte mit dieser Rechtsordnung einheitliche Bürgerrechte und -pflichten definiert, alles andere sei Sache der Regionen. Aber die Zulassung der offiziellen Sprachen sei dann eben ein Teil dieser Rechtsstaatlichkeit. Eine Idee, über die es sich lohnt, nachzudenken!

Es folgte ein Bericht über *Interkulturelle Germanistik und Übersetzerausbildung, die Perspektiven in Lettland* von **Claus Altmeyer** (Saarbrücken), der nach fünfjährigem Aufenthalt in Riga gerade erst in die Bundesrepublik zurückgekehrt war. Im Mittelpunkt des Vortrags stand das künftige Ausbildungsangebot der Germanistik an der Universität in Riga. Leitgedanken dieses Prozesses sind die Verwissenschaftlichung einerseits, die berufspraktische Orientierung andererseits. Geplant sei eine Ausbildungsdauer von vier Jahren. Dabei gebe es laut Altmeyer drei Probleme bzw. Überlegungen. Erstens, man schwanke zwischen dem Modell zwei Jahre gemeinsame Ausbildung mit den Germanisten plus zwei Jahre getrennte Ausbildung oder ein eigener Studiengang. Zweitens sei im Falle der Sachfächer (Wirtschaft, Technik etc.) eine Kooperation mit anderen Hochschulen bzw. Fakultäten, an denen die für die Sachfächer nötigen Kenntnisse erworben werden könnten, von den Strukturen her nicht vorgesehen und daher sei viel Überzeugungsarbeit nötig. Und, last but not least, würden entsprechend qualifizierte Lehrkräfte fehlen. Diese habe man in Lettland beispielsweise an die freie Wirtschaft verloren. Im Interesse der Ausbildung gelte es aber, die Abwanderung zu verhindern bzw. den Nachwuchs zu fördern.

Einen Block zum Fachsprachenübersetzen leitete am Vormittag **Doris Hansen** (Kopenhagen) mit dem Thema *Zum Übersetzen von Fachtexten, besonders im Hinblick auf Kulturen* ein. Sie stellte fest, daß ein Nichterkennen interkultureller Elemente fatale Folgen haben könne. Hinsichtlich des Übersetzens kulturspezifischer Elemente verwies sie auf die Rolle realer, formaler und semantischer Inkongruenzen, wobei sie Beispiele aus der eigenen Praxis anführte. Abschließend wünschte sie, man möge im Rahmen einer Forschungsarbeit eine Typologie der Kulturspezifika erarbeiten, die dann als Instrumentarium zur Verfügung stehen könne.

Dirch Buur (Odense) sprach zu *Bedienungsanleitungen, Servicehandbücher u. dgl. - Anforderungen an den Fachsprachenübersetzer?*. Zunächst zeigte der Referent die Rahmenbedingungen einer sich verändernden technischen Welt auf - EU-Richtlinien für technische Geräte und Maschinen, EU-Zeichen (Bedienungsanleitung muß sein), Komplexität der Produkte (von der mechanischen Technologie zu den Modulen (!) der Leiterplattentechnologie), Produktionshaftungsgesetz, technischer Redakteur (markt- bzw. zielgruppengerechtes Schreiben) u. a. m. Im Trend lägen kleine, komplexe Geräte, zu denen aber eine "dicke" Bedienungsanleitung gehöre. Ausgehend von diesem Umfeld stellte er eine lange Liste von Anforderungen an den Fachübersetzer vor: Fachwissen, Kooperationsfähigkeit bzw. -bereitschaft, Verantwortungsbewußtsein, Kenntnis von Gesetzen und Vorschriften etc. Mit anderen Worten, eine Doppelqualifikation als Übersetzer und Techniker sei ideal. Doch insbesondere eine technische Ausbildung stelle angesichts des weiten Feldes der Technik ein Problem dar.

Dritter im Bunde war **Jens H. Hansen** (Aalborg) mit seinen Ausführungen über *Die Übersetzung technischer Prospekte*, in denen er sich mit Informationswerbung auseinandersetzte. Zentral sei dabei die Übermittlung sachlicher Argumente für ein bestimmtes Produkt, in seinem Beispiel ein Claas-Mähdrescher. Eine eigene Werbesprache sei im Bereich dieser Investitionsgüter im Unterschied zur Konsumgüterwerbung nicht vorhanden, doch lasse sich interessanterweise trotzdem ein Werbeeffect nachweisen. Der Referent schlug vor, für diese Art der technischen Prospekte eine freie Übersetzung zu wählen.

Was gab es noch zu hören? Stellvertretend für die Vielfalt der Beiträge seien einige erwähnt, wie **Pia Virtanens** (Vaasa) *Woher stammen die Wörter im Wörterbuch? Zur Lemmaselektion in zweisprachigen Wörterbüchern*, **Marja Järventaustas** (Joensuu/Savonlinna) *Wieviel (kontrastive) Grammatik braucht der Übersetzer?*, **Andreas**

Kelletats (Germersheim) *Was mir beim Übersetzen durch den Kopf geht. Werkstattmonolog über eine Erzählung des Finnen Antti Tuuri*, **Luise Liefländer-Koistinens** (Joensuu/Savonlinna) *Übersetzungsrelevante Textanalyse im Übersetzungsunterricht* und **Susanne Göpferichs** (Germersheim) *Textsortenkanon: Zur Text(sorten)auswahl für fachsprachliche Übersetzungsübungen der Technik*".

Den Abschlußvortrag hielt der frühere Inhaber des Lehrstuhls Interkulturelle für Germanistik **Gerhart Mayer** (Mainz). Unter dem Titel *Von der Landeskunde zur Kulturwissenschaft. Gedanken zur universitären Ausbildung von Sprachmittlern* zeichnete der Referent selbige Entwicklung nach und begründete ausführlich die Konzentration auf bestimmte Inhalte im Germersheimer Curriculum. Kultur müsse nicht als Summe von Einzelteilen, sondern eher als die Suche nach "strukturellen Totalitäten" betrachtet werden. Relevant seien die sog. "patterns of culture" (T. Parsons), die sich beispielsweise als gesellschaftliche Normen, Leitbilder und Symbole manifestierten und kulturspezifische Verhaltensdispositionen hervorbrächten. Daher sei eine historische Betrachtungsweise erforderlich, die eine Analyse der Entwicklungstendenzen, also Konstanz bzw. Varianz der "patterns of culture" erlaube. Bei der Auswahl der Inhalte gehe man in Germersheim exemplarisch vor und beschränke sich auf soziokulturelle Bereiche, wobei die Autoren aber epochensignifikant sein sollen. Das interessierte Publikum "drohte" den Abschluß der Konferenz durch eine lange Diskussion zu diesem Vortrag hinauszuzögern.

Das Rahmenprogramm soll nicht unerwähnt bleiben. Die Veranstalter haben keine Kosten und Mühen gescheut, um ihrer Ankündigung gerecht zu werden, die da

lautete, es solle möglich sein, "Eß- und Trinksitten der Einheimischen zu studieren". Auf das kulturelle Programm stimmten uns am ersten Abend im Bürgersaal des Stadthauses Germersheim **Annerose Mai** (Violoncello) und **Johannes Westenfelder** (Klavier) mit einem "romantischen" Kammerkonzert ein, das großen Anklang beim Publikum fand. Mit einem gemeinsamen Martinsgans-Essen fortgesetzt, klang die "Erlebte Landeskunde" mit einer Weinprobe im nahegelegenen Mußbach/Weinstraße aus.

Zum Ende der Konferenz bedankte Andreas Kelletat sich für die vielen Beiträge und hob insbesondere die Beteiligung der Nachwuchswissenschaftler hervor. Er nahm ebenfalls die Gelegenheit wahr, die Eigendynamik, die das Symposium genommen habe, im Nachhinein zu begrüßen. Denn die Ausweitung auch auf nicht nordeuropäische Teilnehmer habe die Veranstaltung bereichert. Für die Zukunft werde man zweigleisig vorgehen: es sollen sowohl eine Veranstaltung mit Workshop-Charakter für den nordeuropäischen Diskussionsbedarf mit wechselnden Veranstaltungsorten (Vorschlag: Kopenhagen) als auch eine Veranstaltung in Germersheim für Germanisten, die das Übersetzen und Dolmetschen pflegen, mit ein oder zwei Schwerpunktthemen in regelmäßigen Abständen von eineinhalb bis zwei Jahren eingerichtet werden. Bleibt insgesamt zu hoffen, daß diese für die Diskussion wichtigen Foren trotz offensichtlich chronisch leerer Kassen ins Leben gerufen werden können.

Andreas Kelletat und all seinen Helfern ist an dieser Stelle für das Zustandekommen dieses Symposiums und dessen gute Durchführung zu danken. Dann also bis demnächst in diesem "Theater"?!

KÄÄNTÄMISENTUTKIMUKSEN PÄIVÄT OULUSSA

13. - 14.12.1994

Ari Hyvärinen

Oulun yliopisto, Pohjoismaisten kielten laitos

Oulun yliopiston pohjoismaisten kielten laitoksella järjestettiin 13. - 14.12.1994 jo kolmatta kertaa Kääntämisentutkimuksen päivät. Professori Irma Sorvali avasi päivät ja toivotti osallistujat tervetulleiksi. Kääntämisen tutkijoiden jatkokoulutuksen lisäksi tilaisuus antaa mahdollisuuden tärkeään ajatustenvaihtoon molemmilla kotimaisilla kielillä.

Kääntämistä ja käänntutkimusta Suomessa

Irma Sorvali (Oulun yliopisto/ Pohjoismaisten kielten laitos) kertoi kääntämisentutkimuksesta Suomessa. Käännöksiä on maassamme tehty jo varsin pitkään, mutta kääntämisentutkimus on nuori tieteenala ja vasta hakemassa muotoaan. Tästä johtuu, että esimerkiksi alan käsitteistö ei ole vielä ehtinyt selkiintyä. Yhtenä syynä kääntämisentutkimuksen vakiintumattomuuteen on, että yliopistoissa kieliä ja kirjallisuutta opiskellaan yleensä eri laitoksilla. Yliopistojen tehtävänä olisi kuitenkin parantaa kääntämisen tasoa. Vaikeutena on myös käännöksen arvioimisen subjektiivisuus: ei ole olemassa yhteneväisiä hyvän käännöksen kriteereitä.

Käännösten kritiikin todettiin edelleenkin olevan vähäistä ja etupäässä negatiivista. Kirja-arvosteluissa kiinnitetään huomiota yleensä vain kirjailijaan ja teokseen, jopa niin että asiayhteydessä kääntäjää ei edes mainita. Päivillä keskusteltiin siitä, mikä on koulutuksen saaneiden kääntäjien merkitys tulevaisuudessa. Todettiin myös, että kaunokirjallisuuden kääntäminen on nykyään alamaissa; maksettavalla palkkiolla on kääntäjän vaikeaa tulla toimeen.

Sorvalin mielestä on tärkeää jatkaa käänntöprosessin tutkimista: tulevaisuudessa menetelmät kehittyvät ja tutkimus laajenee voimakkaasti. Sorvali painotti myös kääntäjän merkitystä tutkimuksen lähtökohtana.

Käänntövaihdokset

Paula Heikkinen (Oulun yliopisto/Pohjoismaisten kielten laitos) esitteli tekeillä olevaa väitöskirjaansa. Työn aiheena ovat käänntövaihdokset, eli muutokset, joita tapahtuu tekstissä käänntettäessä kielestä toiseen. Heikkinen jakaa nämä pakollisiin ja vapaaehtoisiin käänntövaihdoksiin. Pakolliset käänntövaihdokset ovat sellaisia, jotka johtuvat kielten välillä esiintyvistä rakenteellisista eroista. Vapaaehtoisiin käänntövaihdoksiin löytyy useita syitä. Käänntäjä saattaa esimerkiksi ottaa huomioon tekstin vastaanottajan ja sen vuoksi muuttaa alkuperäistekstiä vaikkapa lisäämällä jonkin selittävän sanan tai jättää jonkin elementin kääntämättä, jotta teksti olisi helpompi kääntää.

Heikkinen kertoi materiaalivalinnastaan ja valaisi asiaa esimerkein. Käänntövaihdoksissa näyttäisi olevan suuria eroja eri tekstityyppien välillä. Lakitekstissä ja tieteellisluonteisessa tekstissä on pakollisten käänntövaihdosten osuus noin 80 %. Lastenkirjoissa luku on alle puolet kaikista. Tämä johtuu Heikkisen mukaan siitä, että kääntäjä on kääntänyt vapaammin ja tehnyt suurempia ja "radikaalimpia" muutoksia alkuperäistekstiin kuin muut kääntäjät. Keskimäärin alle 10 % tekstissä esiintyvistä käänntövaihdoksista aiheuttaa sisällöllisiä muutoksia, toteaa Heikkinen. Keskustelua herättivät mm. kulttuurikohtaiset erot Suomen ja Ruotsin satukieliperinteessä.

Käänteisupotus ruotsin ja suomen kielessä

Ralf **Vahtera** (Vaasan yliopisto/Nyky-suomen ja kääntämisen laitos) kertoi väitöskirjatyöstään, jossa hän aikoo kuvata kontrastiivisesti syntaktista ilmiötä nimeltä *förbyting*. Sen suomenkielisenä vastineena Vahtera käyttää termiä *käänteisupotus*. Ilmiössä on kyse siitä, että eräät ruotsin kielessä esiintyvät partisiippiattribuutin sisältävät rakenteet ovat epäloogisia siksi, että upotettavan lauseen keskeinen informaatio on pintarakenteessa "piilotettu" määritteeseen.

Vahtera tutkii väitöskirjassaan käänteisupotuksen esiintymistä ruotsin- ja suomenkielissä sanomalehdissä. Keskeisenä tavoitteena on syntaktisten erojen kuvaus. Vahtera pyrkii osoittamaan miten kielten väliset syntaktiset erot heijastuvat kääntämiseen. Sellaisissa tapauksissa, joissa kääntäjällä näyttää olevan valittavanaan eri rakennevaihtoehtoja, hän Vahteran käsityksen mukaan usein ehkä huomaamattaankin valitsee lähtökielen mukaisen syntaktisen ratkaisun, vaikka se ei kohdekielessä olisiakaan luontevin ratkaisu. Vahtera on havainnut, että käänteisupotusta esiintyy ruotsinkielisten tekstien suomennoksissa yleisemmin kuin kääntämättä tuotetuissa suomenkielisisä teksteissä.

Vahteran työ on luonteeltaan ensisijaisesti tekstilingvistinen. Upotusrakenteen valintaan vaikuttavat keskeisesti lauseen tematiikka, erilaiset presuppositiot, tutun ja uuden informaation suhde jne. Näiden seikkojen tutkiminen edellyttää lauseiden kontekstin huomioon ottamista.

Fiktio kontra fakta kääntäjän perspektiivistä

Aulis **Rantanen** (Helsingin yliopisto/Kouvolan kääntäjänkoulutuslaitos) puhui kaunokirjallisuuden ja asiatekstin kääntämisen eroista. Rantasen mukaan keskeinen eroja aiheuttava tekijä on fiktion moniselit-

teisyys (*open-endedness*) faktaan verrattuna. Kaunokirjallisuuden kääntäjän tehtävä on monesti vaikeampi kuin alkutekstin kirjoittajan. Kääntäjällä täytyy olla luovaa lahjakkuutta, mutta hän ei kuitenkaan saisi näkyä käännöksensä läpi. Yleensä sama kääntäjä ei käännä kaikkia kaunokirjallisuuden lajeja, vaan hän erikoistuu johonkin tiettyyn, vaikkapa runouden tai dekkarien kääntämiseen.

Rantanen kertoi mm. narraation ilmaisemisen vaikeuksista ja siitä, kuinka kääntäjän täytyy samanaikaisesti ottaa huomioon sekä kirjailijan että lukijan logiikka. Rantasen mielestä kääntäjä ei kuitenkaan ajattele lukijaansa, vaan kääntää etupäässä "itseään varten". Esitelmän yhteydessä keskusteltiin vilkkaasti Waltarin *Johannes Angeloksen* ja Linnan *Tuntemattoman sotilaan* epäonnistuneista englanninnoksista. Lisäksi todettiin, että käännös voi ratkaisevasti muuttaa kaunokirjallisuuden "perillemenoa".

Hän, han/hon

Tuuli **Forsgren** (Umeå universitet) esitteli tutkimustaan suomen ja ruotsin yksikön kolmannen persoonan pronomineista ja pohti niistä aiheutuvia vaikeuksia kääntäjän näkökulmasta. Ruotsin kielessä käytetään esim. lakitekstissä yksinomaan pronominia *han* ja tätä tapaa kielitieteilijät pitävät yleisesti neutraalina. Forsgrenin mukaan näin ei kuitenkaan ole, koska ns. suuri yleisö reagoi asiaan jatkuvasti. Forsgren kertoi myös, että 11 - 12 vuoden iässä lapsi alkaa olla "lukkiutunut" omaan äidinkieleensä ja hänen on vaikea ymmärtää esim. toisen kielen erilaista pronominijärjestelmää.

Suomen ja ruotsin opetuksessa olisi siten tärkeää ottaa huomioon mitä akseli *hän-han/hon - se-den/det* pitää semanttisesti sisällään. Ruotsinkielisille ei ole täysin selvää, että suomen *se* ei välttämättä ole pejoratiivinen ihmisistä puhuttaessa. Toisaalta suomenkielisen on vaikea muistaa,

että esimerkiksi lemmikkieläimistä tulee ruotsissa käyttää pronominia *han/hon*.

Forsgren korosti myös, että ruotsissa esiintyy ylipäätään enemmän persoonapronomineja kuin suomessa. Suomen kielessä käytetään mielellään runsaasti passiivirakenteita, mikä ei ruotsissa ole luonnollista. Tämä tulee kääntäjän ottaa huomioon. Forsgren kertoi myös esimerkkejä siitä kuinka suomenkielisessä tekstissä ruumiinosat voidaan personifioida. Jos kääntäjä ei ole tarkkana, voi tulos helposti olla hullunkurinen.

Affektiiviset ja asenteelliset tekijät käännösprosessissa

Johanna **Laukkanen** (Joensuun yliopisto/Kansainvälisen viestinnän laitos) teki selkoa lisensiaatintyöstään, joka pohjaa ns. ääneenajattelumetodiin. Tässä menetelmässä koehenkilöitä pyydetään suorittamaan jokin tehtävä - esimerkiksi käännöstehtävä - ja verbalisoimaan ajatuksensa suorituksen aikana. Laukkanen on tutkinut kolmea ammattikäntäjää, jotka suorittivat kaksi käännöstehtävää. Toinen töistä oli ns. rutiinitehtävä ja toinen kääntäjälle aiheeltaan oudompi. Koehenkilöt käänsivät molemmissa tehtävissä suomesta englantiin eli äidinkieleltä vieraalalle kielelle.

Laukkanen on tutkinut rutiini- ja ei-rutiiniprosessien affektiivisia eroja ja käännösten laatuun vaikuttaneita tekijöitä kääntäjän verbalisoimien evaluoivien ilmausten kautta. Aikaisemmissa tutkimuksissaan Laukkanen on havainnut, että koehenkilö oli itsevarmempi rutiinitehtävissä. Tämä vaikutti jossain määrin myös käännöksen laatua parantavasti. Uudessa koetilanteessa oli ongelmalla, että koehenkilöt eivät suhtautuneet vakavasti annettuun tehtävään. Merkilläpantava asenteisiin liittyvä piirre kyseisessä aineistossa näyttäisi Laukkanen mukaan olevan se, että kokeeseen välinpitämättömästi ja kielteisesti asennoituneet kääntäjät vaikuttivat huomattavan turhautuneilta myös omassa työssään. Tämän vuoksi

Laukkanen keskittyy jatkossa käännöksen laadun tarkastelemisen sijasta koehenkilöiden asennoitumisen tarkasteluun. Tarkoituksena on selvittää mikä merkitys asenteilla ja motivaatiolla on kääntämisen kalaisessa luovassa päätöksentekoprosessissa.

Kafkan suomennokset

Detlef **Wilske** (Vaasan yliopisto/Saksan kielen ja kirjallisuuden laitos) esitteli alustavia tuloksia tutkimuksistaan, joiden kohteena on Franz Kafka, hänen teostensa suomennokset ja niiden saama vastaanotto Suomessa. Esitelmässään Wilske keskityi lähinnä *Der Prozeß*-romaanin suomennoksiin. Suomeksi teos on käännetty kaksi kertaa: vuonna 1945 ilmestyi Aukusti Simojoen ja 1975 Aarno Peromiehen suomennos.

Wilske tutki noin kolmasosan ensimmäistä lukua molemmista suomennoksista. Ensivaikutelma oli, että erot suomennosten välillä olivat silmiinpistävät: melkein kaikki lauseet oli käännetty eri tavalla. Wilske huomasi lisäksi, että myös kappalejako on Simojoella ja Peromiehellä erilainen. Peromies näyttää noudattaneen Kafkan alkuperäistä kappalejakoja. Wilske osoitti esitelmässään, että molemmissa suomennoksissa on ilmiselviä käännösvirheitä. Lisäksi hän havainnollisti esimerkein kuinka molemmilla suomentajilla on "taipumus" tiettyjen ilmausten käyttöön.

Keskustela syntyikin siitä, miksi on tarve kääntää jokin romaani uudestaan? Onko aikaisempi käännös jonkun mielestä huono tai ehkäpä vanhentunut? Ainakaan tässä tapauksessa uudempi kääntäjä ei ollut motivoitunut ratkaisuaan.

Suomalaisen Raamatun kääntämisestä

Helena **Sulkalan** (Oulun yliopisto/Suomen ja saamen kielen laitos) esitelmässä tuli konkreettisesti esille, miten käännös voi vanhentua. Raamatun kohdallahan on ky-

seessä jopa satojen vuosien aikajänne. Sulkala havainnollisti mm. kuinka Raamattu ja muu hengellinen kirjallisuus on ollut aikansa joukkoviestintää. Niillä on ollut kieleen yhtä suuri vaikutus kuin televisiolla nykyään.

Sulkala kertoi Raamatun kääntämisen historiasta aina Agricolan ajoista lähtien ja valaisi asiaa runsain esimerkein. Raamattua on suomennettu mm. hepreasta, latinasta, kreikasta, saksasta ja ruotsista. Raamatun kääntämisessä on monia eri lähtökohtia. Aikojen saatossa on esiintynyt suomennoksia, jotka ovat uskollisia alkukielelle jopa siinä määrin, että se on vaikuttanut suomen kielen rakenteisiin. Toisaalta on myös esitetty, että tärkeintä on Raamatun sanoman säilyttäminen. Tämä johtaa väistämättä siihen, että kieltä ja jossain määrin myös kielikuvia täytyy muuttaa enemmän kohdekielen mukaisiksi.

1992 ilmestyi uusin koko Raamatun suomennos. Siinä on pyritty mahdollisimman luonnolliseen kieleen ja historialliseen tarkkuuteen esimerkiksi nomadikulttuurin kuvaamisessa. Puhetilanteissa käytetään nykysuomen mukaista puhekieltä ja arkaaisuuksista on haluttu luopua. Uusimman käännöksen voidaan sanoa olevan normatiivisuuden sijasta dynaaminen. Tämä herätti jälleen vilkasta keskustelua. Eräiden mielipiteiden mukaan Raamatun kielen tuleekin erota esim. dekkareista ja pieni arkaaisuus voi jopa säilyttää tekstin pyhyden.

Kuulumisia Norjasta

Marjatta Norman (Universitetet i Tromsø/ Institutt for språk og litteratur) kertoi kielten käytön historiasta Pohjois-Norjassa. Aikaisemmin kolmikielisyys oli alueella luonnollista. Ihmiset käyttivät norjaa, saamea ja suomea aina tilanteen mukaan.

Myöhemmin vähemmistökielten asema huononi tietoisien norjalaistamisen vaikutuksesta. Nykyään ajat ovat jälleen muuttumassa: esimerkiksi Tromssassa on jo yli 100 kansalaisuutta.

Normanin mukaan vähemmistökielen asemaa täytyy tietoisesti kohentaa. Saamen kieltä on tarpeen mukaan luotava vaikkapa virastokäyttöön. Tässä suhteessa saameen kääntäjän asema on vaikea ja myös erityisen vastuullinen. Suomen kielen tilanne on Norjassa epävarma, vaikka ns. uussiirtolaiset ovat tuoneet mukanaan "uutta verta". Ongelmana on, että käännöksiä joutuvat tekemään ihmiset, joilla ei ole kääntäjänkoulutusta. Tromssan suomen kielen laitoksella on kuitenkin aloitettu cum laude-tasoinen käännöskurssi. Lisäksi Norman kertoi mm. virallisesta kääntäjätutkinnosta, jonka voi suorittaa Bergenissä.

Anne-Mari **Rahkonen Berg** (Universitetet i Tromsø/Institutt for språk og litteratur) esitteli *Kalevalan* norjankielistä käännöstä, erityisesti allitteraation kääntyvyyttä. Norjannoksen perusteena on käytetty Länsi-Telemarkin murretta. Allitteraatiota esiintyy Rahkonen Bergin mukaan myös esim. *Edda*-runoissa, mutta periaate on eri kuin *Kalevalassa*. Lopuksi Rahkonen Berg esitti vielä tekemänsä haastattelun *Kalevalan* norjantajasta.

Loppukeskustelu

Tilaisuuden lopuksi Irma Sorvali ja Rune Ingo kiittivät osallistujia aktiivisuudesta ja vilkkaasta keskustelusta. Todettiin yleisesti, että päivät olivat onnistuneet ja että on hyvä jatkossakin kokoontua vuosittain kääntämisentutkimuksen päville. Sovittiin myös, että esitelmistä kootaan julkaisu laitoksen sarjaan.

FONETIIKKA PIETARIN YLIOPISTOSSA

Viola de Silva
Jyväskylän yliopisto

Olin marras-joulukuussa jo toisen kerran Pietarin yliopiston Fonetiiikan laitoksella Suomen Akatemian tutkimusapurahan turvin saamassa ohjausta ja tutustumassa laitoksen omiin tutkimuksiin. Aina ei tule edes ajatelleeksi, miten lähellä Pietari onkaan! Pietarin yliopistossa opiskelee kaikkiaan noin 20 000 henkilöä (varsinaisia opiskelijoita n. 10 000). Fonetiiikan laitos on melko suuri, ja se toimii aktiivisesti.

Fonetiiikan laitoksen historia

1800-luvun viimeisinä vuosikymmeninä toimi Venäjällä Kazanin yliopistossa Kielitieteen laitos, joka tuli kuuluisaksi mm. fonologian tutkimuksista. Siellä oli myös Venäjän ensimmäinen fonetiikan laboratorio. Mutta Kazanin yliopiston kuuluisin lingvisti I.A. Baudouin de Courtenay siirtyi vuosisadan vaihteessa Pietariin, ja Pietarin yliopiston Kielitieteen laitos jatkoi Kazanin yliopiston Kielitieteen laitoksen työtä.

Fonetiiikka ja erityisesti fonologia olivat laitoksen keskeisiä tutkimusalueita Kazanissa ja myöhemmin Pietarissa. Myös Trubetskoï sai oppinsa täältä. Baudouin de Courtenayn jälkeen fonetiikan tutkimuksesta vastasi L.V. Ščerba, jonka aikana Fonetiiikan laitos erosi omaksi laitokseksi. Pian L.V. Ščerba nimitettiin akateemikoksi ja hän siirtyi Moskovaan Tiedeakatemiaan. L.V. Ščerban lähdettyä Pietarin yliopiston Fonetiiikan laitos jatkoi toimintaansa ensin M.I. Matusevitšin ja myöhemmin L.R. Zinderin johdolla. Nykyisin laitoksen esinaisena toimii Zinderin jälkeen professoriksi nimitetty Lidia Vasiljevna Bondarko.

Laitoksen tutkimus

Koko olemassaolonsa ajan Pietarin yliopiston Fonetiiikan laitos on ollut venäjän kielen fonetiikan kokeellisen tutkimuksen pääkeskuksia. Siellä tehtiin ensimmäiset perustavaa laatua olevat venäjän vokaalien akustiset tutkimukset, vaikka Ščerba tekikin suuren osan vokaalitutkimuksistaan Rarskassa vuosina 1908 - 1912. L.V. Ščerban nimi on jäänyt lähtemättömästi venäjän fonetiikan historiaan. Sekä Pietarilaisen että Moskovalaisen foneettisen koulukunnan edustajat pitivät häntä oppi-isänään.

Neuvostovallan vuosina ja varsinkin toisen maailmansodan aikana laitoksen toiminta oli julkaisumäärästä päätellen vähäisempiä. Mutta jo 50-luvulla kehitettiin kokeellisen fonetiikan tutkimuskeinoja ja -laitteita. 60-luvun alusta lähtien laitoksen tutkimus- ja julkaisutoiminta on ollut erittäin vilkasta siitä huolimatta, etteivät laitteet ole ana olleet länsimaiden tasoa. Myös yhteyksiä muihin maihin pystyttiin pitämään erittäin vähän.

Viime vuosikymmenet ovat muuttaneet tutkimuksen luonnetta. Tietokoneohjelmien mukaan tulo foneettisen tutkimuksen alalla on vallannut tilaa myös Venäjällä. Pietarissa on kehitetty oma tietokoneohjelma foneettista analyysia varten ja se vaikutti erittäin hyvältä ja monipuoliselta.

Suurin tietokoneen avulla tehty projekti on venäjän kirjakielen normia vastaavan fonetiikan tietokannan laatiminen. Se on jo valmis, ja sitä käytetään tutkimuksissa ja opetuksessa. Korpusta kuitenkin laajennetaan parasta aikaa käsittämään tyypillisimmät vierasmaalaiset korostukset venäjän

kielessä. Allekirjoittanut on mukana suomalaisen korostuksen kartoittamisessa. Työ on kestänyt useita vuosia, mutta sen tekeminen on jatkuvasti innostanut laitoksen henkilökuntaa. Vieras tuskin ehtii astua laitokselle, kun jo löytyy innokkaita korpuksen esittelijöitä. Se on kuin heidän "oma lapsensa".

Opetus

Pietarin yliopiston fonetiikan laitos vastaa fonetiikan teoreettisesta ja käytännön opetuksesta sekä venäjän että vieraiden kielten opiskelijoille. Laitoksen opettajakuntaan kuuluu kolme professoria, kuusi dosenttia (vastaa Suomessa apulaisprofessoria) ja yhdeksän lehtoria. Joka vuosi laitokselta valmistuu 10 - 15 diplomityötä (pro gradu - tutkielmaa) fonetiikasta. Kandidaatin väitöskirjoja (vastaa Suomessa lisensiaattityötä) ja tohtorin väitöskirjoja valmistuu myös säännöllisin väliajoin.

Laitoksen henkilökunta on hyvin innostunut myös opetustyöstään. Fonetiikka on hyvin tärkeä oppiaine opettaessa venäjää sekä venäläisille että ulkomaalaisille samoin kuin kaikkien vieraiden kielten opetuksessa. Vieraiden kielten opiskelijoille järjestetään aina ensimmäisen opintovuoden alussa fonetiikan tehokurssi, johon kuuluu teoriaopetusta ja vähintään neljä viikkotuntia kielistudioharjoituksia. Jakso kestää noin 2 kuukautta. Sinänsä se ei ole hämmästyttävää, sillä lähtötaso on melko heikko ja syntyperäisiä opettajia on tuskin lainkaan. Tehokurssin tulokset ovat yleensä hyvät.

Yhteyksien ja kielitaidon puute

Venäläiset tutkijat ovat usein paneutuneet omaan tutkimukseensa tietämättä, mitä muualla tapahtuu. Yhteyksien vähäisyys johtuu paljolti kielitaidon puutteesta. Fonetiikan tutkijat ovat pääasiassa rusisteja,

jotka eivät paljoakaan osaa muita kieliä. Yhteyksien ja tiedonkulun vähyyttä selitettiin sillä, että venäjän kieli on niin suuri ja tärkeä kieli, että sen fonetiikan tutkiminen on ensisijaisen tärkeää.

Toisaalta ongelma on myös päinvastainen. Muiden maiden foneetikot eivät osaa venäjää, eivätkä rusistit esimerkiksi länsimaissa ole puolestaan kiinnostuneita fonetiikasta. Siksi allekirjoittanut "harvinainen lintu" otettiin erittäin lämpimästi vastaan.

On vahinko, että suuri määrä alan tutkijamusta jää ulottumattomiin. Laitoksen julkaisutoiminta on nimittäin erittäin vilkasta. Lisäksi laitoksen kirjastosta löytyy paljon julkaisematonta materiaalia, sillä esimerkiksi väitöskirjoja ei Venäjällä julkaista. Monet julkaisut ja oppikirjat voisivat herättää mielenkiintoa venäjän kielestä huolimatta, mutta usein painosmäärät ovat niin pieniä, ettei julkaisujen saanti ole mahdollista edes Suomessa.

Fonetiikkaa tarvitaan

On selvää, että vieraan kielen opetuksessa kiinnitetään aina huomiota opetettavan kielen ääntämiseen. Opettamisen kannalta Venäjän kielen fonetiikkaa on tutkittu vuosikymmenien ajan, sillä venäjän kielen opetus vieraana kielenä on ollut keskeisessä asemassa. Ulkomaalaisten opiskelijoiden määrä Venäjällä on ollut valtavan suuri aina 50-luvulta lähtien. Nyt se on kuitenkin vähennemässä.

Pietarin yliopiston fonetiikan laitos kokee työnsä tärkeänä sekä opetuksen että tutkimuksen alalla. Laitoksen henkilökunta on innostunut, ja se näkyy heidän työssään. Monet Pietarin yliopistossa fonetiikan jatkokutkinnon suorittaneista toimivat alallaan eri puolilla Venäjää.

TIEDOTUKSIA ** INFORMATION

Korkeakoulujen kielikeskus tiedottaa

ILMESTYNYT

FINLANCE

A Finnish Journal of Applied Linguistics

**Social and cognitive perspectives
on language awareness**

Volume XIV 1994
Edited by Hannele Dufva

Consciousness as a social and dialogical phenomenon
Mika Lähteemäki

Everyday knowledge of language: a dialogical approach to awareness
Hannele Dufva

Vieraiden kielten oppijoiden käsitykset kielenoppimisesta:
vaihtoehtoista määrittelyä ja tutkimusta
Paula Kalaja

Metacognition and reading in L2: A case study of a Finnish reader
of English
Helena Valtanen

Hinta: 45 mk

Tilaukset:

Jyväskylän yliopisto
Korkeakoulujen kielikeskus
PL 35
40351 Jyväskylä

puh. (941) 603 520
fax. (941) 603 521

ILMESTYNYT

Saksankielisellä sanastolla varustettu versio suositusta ulkomaalaisopetukseen tarkoitettu arkisuomen lukemistosta:

Kielikeskusmateriaalia n:o 111

Lili Ahonen & Leila White:

MONTA SATAA SUOMEN SANAA

Ulkomaalaisille tarkoitettu lukemisto arkisuomen sanaston sanaston kertaamiseksi ja kartuttamiseksi

suomi-saksa

Lukemisto, josta on aiemmin ilmestynyt suomi-englanti -versio (Kielikeskusmateriaalia n:o 101) on tarkoitettu suomea opiskeleville ulkomaalaisille tavallisen suomalaisen arkielämän sanaston kartuttamiseksi ja kertaamiseksi. Se on laadittu siten, että opiskelija voi lukea tekstejä omin päin vaikkapa kurssilla käytettävän oppikirjan ohessa. Lukemisto soveltuu opiskelijoille, jotka ymmärtävät kieliopin perusrakenteita, sillä teksteissä on pyritty välttämään lauseenvastikkeita ja muita mutkikkaita konstruktioita.

Kirjassa on 13 lukukappaletta, joista suurin osa kuvailee suomalaisen peruserheen elämää. Kustakin tekstistä on valittu paitsi aihepiirin sanoja myös sellaisia sanoja, jotka saattavat olla opiskelijalle muuten vieraita tai hankalia. Opittavaksi tarkoitettuja sanoja on noin 750.

Koska kirja on ensisijaisesti tarkoitettu itseopiskeluun, lukijalle annetaan ohjeet siitä, millä tavalla hän saa parhaimman hyödyn lukemastaan. Lukemisto soveltuu myös oheislukemistoksi oppitunneille, jolloin opettaja voi esitellä sanojen muodostusta, johtamista, merkitysvivahteita yms. laajemminkin.

Hinta: 78,40 mk (sis. ALV)

Tilaukset:

Korkeakoulujen kielikeskus, Jyväskylän yliopisto, PL 35, 40351 Jyväskylä
puh. 941-603 520, fax 941-603 521

KIRJOITETUN KIELEN PROSESSOINTI -koulutuspäivät

Turussa 5. - 7. 6. 1995

Järjestäjät: Turun yliopiston Kognitiivisen neurotieteen tutkimusyksikkö, Oppimistutkimuksen keskus ja Psykologian laitos.

Kohderyhmä: Opettajat (esim. osana VESO -koulutusta, kysy lisätietoja!), psykologit, lääkärit, lingvistit, foneetikot, toimintaterapeutit, puheterapeutit, kasvatustieteilijät, toimittajat, kognitiotieteilijät ja jatko-opiskelijat.

Tavoite: Antaa monitieteinen kuvaus kirjoitetun kielen prosessoinnista, siihen liittyvistä vaikeuksista ja niiden korjaamisesta.

Osallistumismaksu: 1 päivä 400 mk, 2 tai 3 päivää 800 mk, jatko-opiskelijat 200 mk, VESO -koulutus 3+2 päivää 1000 mk.

Ilmoittautuminen: 30.4.1995 mennessä.

Lisätiedot ja ilmoittautumislomakkeet: Anna-Karen Laiho, Turun yliopisto, Kognitiivisen neurotieteen tutkimusyksikkö, Tykistökatu 4b, 20520 Turku, puh. 921-633 8774, fax 921-633 8770. VESO -koulutuksen lisätiedot Riitta Hyvärinen, Turun kesäyliopisto, puh. 921-2323 302.

Ohjelma:

LUKEMISEN BIOLOGIA 5.6.

Apul.prof. Eeva Nikoskelainen: **Lukeminen silmälääkärin kannalta**, dos. Irma Holopainen: **Aivosolujen migraatio ja lukeminen**, LKT Arja Voutilainen: **Lasten lukihäiriöiden genetiikka ja neurologia**, dos. Andreo T. Larsen: **Lukihäiriöiden elektrodiagnostiikka**, dos. Matti Laine: **Paikallisten aivovaurioiden vaikutus aikuisten lukemiseen**.

LUKEMINEN TAITONA 6.6.

Dos. Pirjo Linnakylä: **Suomalaislasten lukumenestyksen salaisuutta etsimässä**, prof. Pekka Niemi: **Lukutaito ennen koulua: hyöty vai haitta?**, PsT Jukka Hyönä: **Taitava lukeminen ja pikalukeminen**, VTL Riitta Kinnunen: **Taitava lukija valvoo ymmärtämistään**, prof. Isto Ruoppila: **Iäkkäiden henkilöiden opiskelu**, FT Hannele Dufva: **Miten puhuttu ja kirjoitettu kieli eroavat toisistaan?**

PEDAGOGIIKAN SOVELLUTUKSET 7.6.

Dos. Tapio Korhonen: **Lasten lukemisvaikeuden neuropsykologinen diagnostiikka**, PeD Anna-Lena Östern: **Kielellinen tietoisuus lasten kertomuksissa**, apul.prof. Heikki Lyytinen: **Dysleksia suomalaisilla aikuisilla**, VTM Elisa Poskiparta: **Riskilasten tunnistaminen ja oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisy kahden ensimmäisen kouluvuoden aikana**, dos. Marja Vauras: **Voiko heikosta oppilaasta kehittyä taitava lukija ja ajattelija?**, KM Mirja Halonen: **Aikuisen luku- ja kirjoitusvaikeuksien kuntoutus monimuoto-opetuksena**.

Kognitiivisen
neurotieteen
tutkimusyksikkö

Oppimistutkimuksen
keskus

Psykologian
laitos

NORDISCHE KONFERENZ

Liebe Kolleginnen und Kollegen,

wir möchten Sie hiermit zur Nordischen Konferenz 1995 nach Tampere, Finnland, einladen. Diesmal wird die Tagung vom Goethe-Institut Tampere und dem Germanistischen Institut der Universität Tampere organisiert. Wir werden uns alle Mühe geben, es unseren dänischen Gastgebern der letzten Nordischen Konferenzen in Kalø und Sankelmark gleichzutun und freuen uns auf Ihre Teilnahme.

Ansprechen möchten wir insbesondere DeutschlehrerInnen und GermanistInnen aus Skandinavien, den baltischen Staaten und dem Ostseeraum.

Die Kosten für die Unterkunft (6.9.-9.9.) incl. Verpflegung und Programm belaufen sich (z. Zt.) auf ca. FiM 1000 (etwa DM 330). Wir hoffen aber, daß sich dieser Betrag durch Zuschüsse noch verringert. Wir hoffen auch, Zuschüsse zu Reise- und Unterkunftskosten in Form von Stipendien anbieten zu können.

Wir bitten Sie, sich bis zum 31.3.95 anzumelden.

Wir freuen uns, Sie im September in Tampere begrüßen zu dürfen und erwarten Ihre Anmeldung.

Marja-Leena Piitulainen
Marja-Leena Piitulainen
Professorin für Germanische
Philologie
Universität Tampere

C.-P. Haase
Clemens-Peter Haase
Institutsleiter
Goethe-Institut Tampere

Anmeldung zur "Nordischen Konferenz" des Germanistischen Instituts der Universität Tampere und des Goethe-Instituts Tampere, 6.9.-9.9.1995

Adresse: Universität Tampere, Philologie I, Germanistisches Institut
Postfach 607, FIN-33101 Tampere

Name: _____

Vorname: _____

Adresse: _____
_____
_____

Ggf. Adresse des Instituts: _____
_____
_____

Datum:

Unterschrift:

Nordische Konferenz

6.9.–9.9.1995 in Tampere/Finnland

Vorläufiges Programm

„Deutsche Sprache und Kultur – Brücke und
Scharnier im Nordosten Europas?“

Tagungsort: Voionmaan Opisto,
Ylöjärvi bei Tampere

Programm (Stand: 13.12.1994):

Mittwoch, den 6.9.1995

18.00 Anreise / Abendessen

19.00 Eröffnung der Veranstaltung

Danach: Lesung MAIMU BERG (Tallinn) aus eigenen Werken
Lesung MARKKU MANNILA (Tampere) aus eigenen Übersetzungen mit anschließender Diskussion über Probleme der literarischen Übersetzung

Donnerstag, den 7.9.1995

9.00–9.45 HELMUT GLÜCK (Bamberg): „Die deutsche auswärtige Kulturpolitik und ihre Auswirkungen auf die Germanistik und den Deutschunterricht im Ausland“

9.45–10.30 HEINZ-H. MENGE (Bochum): „Chancen für den Norden durch die Sprachenpolitik in Brüssel und Straßburg“

10.30–11.00 Kaffeepause

11.00–11.45 EDGAR HÖSCH (München): „Das deutsche Schulwesen in Altfinnland und Querverbindungen zu St. Petersburg und der Universität Dorpat“

11.45–12.30 LAURI SEPPÄNEN (Tampere): „Die Idee der Bildungsuniversität in Finnland“

12.30–13.00 Diskussion

13.00–14.00 Mittagessen

14.00–15.00 JORMA KOIVULEHTO (Helsinki): „Die alten sprachlichen und Kulturbeziehungen zwischen Germanen und Finnen“

Diskussion

15.00–15.30 Kaffeepause

15.30–18.00 Stadtrundfahrt

19.00 Kulturelles Rahmenprogramm: „IN-TIME-QUINTETT“
(Konzert-Tango mit Musik von Astor Piazzola)
am späten Abend : Sauna

Freitag, den 8.9.1995

- 9.00–9.45 ANDREAS KELLETÄT (Mainz-Germersheim): „Skandinavische Literatur in Deutschland“
- 9.45–10.30 AARRE HEINO (Tampere): „Deutsche Literatur in Nordeuropa“
- 10.30–11.00 Kaffeepause
- 11.00–11.45 YRJÖ VARPIO (Tampere): „Finnische Literatur“
- 11.45–12.15 Diskussion
- 12.15–13.30 Mittagessen
- 13.30–14.15 C. HASSELBLATT (Göttingen): „Baltische Literatur in Deutschland“
- 14.15–15.00 ANNE LIND (Tallinn): „Estland, Finnland und Deutschland“
- 15.00–15.30 Kaffeepause
- 15.30–16.15 LARS OLOF LARSSON (Kiel): „Die Entdeckung Nordeuropas in der Malerei“
- 16.15–17.00 Diskussion
- 19.00 Kulturelles Rahmenprogramm
am späten Abend : Sauna

Samstag, den 9.9.1995

- 9.00–9.45 CHRISTIAN KRÖTZL (Tampere): „Mittelalterliche Wallfahrten in Nordeuropa“
- 9.45–10.30 HANNES SAARINEN (Helsinki): „Hanse 2000: Alter Kulturraum – neue Dynamik“
- 10.30–11.00 Diskussion
- 11.30 Abschluß
Mittagessen
Abreise

Weitere Informationen erteilen:

Sari Hyttinen
Universität Tampere/ Philologie I
PL 607
FIN-33101 Tampere 10
☎ +358 31 2156150 / Fax: +358 31 2157146
Email: kisaby@uta.fi

Goethe-Institut Tampere
Arja Nevalainen
Hämeenkatu 14 C
FIN-33100 Tampere 10
☎ +358 31 2228982 / Fax: +358 31 2228980

IALL '95 at Notre Dame
"Language Labs on the Leading Edge"
May 23-28, 1995

IALL (The International Association for Learning Laboratories) announces its fourth biennial conference, to be held at the University of Notre Dame in May 1995.

IALL members are the directors of language and media labs, and foreign language teaching professionals, primarily at colleges and universities but also at high schools, around the world.

IALL '95 will feature sessions on using multi-media in the foreign language classroom; designing and renovating language and media centers; on managing time, money, people, and resources; managing digital information; making use of Internet resources, distance learning, virtual labs, and much much more.

Two pre-conference workshop days will provide hands-on learning opportunities for data management, desktop publishing, and classroom presentation software.

The theme of the conference is "Language Labs on the Leading Edge" and it is our aim to provide insight into the very latest in equipment, software and thinking, with a special (but not exclusive) focus on foreign languages.

The location for conference sessions is DeBartolo Hall, a building designed with the technologically well-equipped classroom in mind.

Plan to join us at Notre Dame for IALL '95!

May 22 - dorm check-in (inexpensive!)

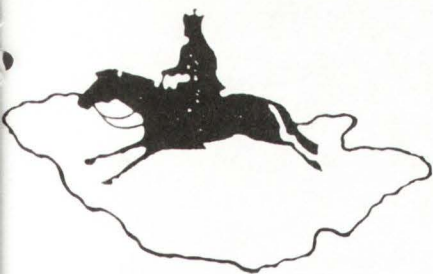
May 23 and 24 - pre-conference workshops, May 24 - opening dinner

May 25, 26, 27 - conference sessions and exhibition

May 28 - Board and Council meetings

To get your name on the IALL '95 at Notre Dame mailing list, send an e-mail message to IALL95@nd.edu with your name and address information. Or call the IALL '95 at Notre Dame hotline at (219) 631-4269 and leave voicemail. Detailed conference announcements and registration forms will be mailed in February.

Ursula Williams, Conference Coordinator and Host
John Huy, Chair, Program Committee
Pete Smith, Chair, Exhibits Committee

Prof. Dr. H.-R. Fluck

ХАНС - Р. ФЛУК

Философийн ухааны доктор, проф.
Герман хэлний мэргэжлийн зөвлөгч

in Zusammenarbeit mit

MONGOLISCHEM BILDUNGSMINISTERIUM, MONGOLISCHEM DEUTSCHLEHRERVERBAND,
DAAD (Frau Dr. B. Kuhn)

E I N -
L A D U N G

ARBEITSTAGUNG DEUTSCH ALS FREMDSPRACHE
AN SCHULE UND HOCHSCHULE IN ZENTRALASIEN

zur

ULAN BATOR/MALAICH 8. - 11. Juni 1995

Themenschwerpunkte:

Curricula - Lehreraus- und -fortbildung - Unterrichtsmethodik -
Regionale Lehrwerkerstellung

Wir wünschen uns insbesondere die Teilnahme von Kolleginnen und Kollegen aus den angrenzenden Ländern der Mongolei, um mit ihnen gemeinsam Probleme des Deutschunterrichts und der Deutschausbildung an Schule und Hochschule praxisnah zu diskutieren.

Anreise: 7.06.95, Abreise 12.06.95

Tagungsgebühr: USD 30,00

Unterkunft/Verpflegung: USD 100,00 (Mehrbettzimmer/5 Übernachtungen/
Vollverpflegung; auf Wunsch auch
Hotelunterbringung ca. 80 USD/ÜF)

Visa: Bei der Visabeschaffung sind wir nach Möglichkeit behilflich

Hinweis für Staatsangehörige zentralasiatischer Länder:

auf A n t r a g können die Tagungskosten erlassen und ein Zuschuß
zu den Reisekosten gewährt werden

Anmeldung: bis 10. Mai 95

Kontaktadresse:

Prof. Dr. H.-R. Fluck
c/o Deutsche Botschaft
P.O. Box 708
210613 Ulan Bator/Mongolei
Tel.+Fax (dienstl.): (976+1) 313810
Tel. (priv.): 310343

Хаяг:
Улаанбаатар
Хүүхдийн ордон
Чингисийн өргөн чөлөө
Монгол улс

Утас: 313810

An³⁰

Prof. Dr. H.-R. Fluck

c/o Deutsche Botschaft
P.O. Box 708
210613 Ulan Bator/Mongolei
Tel.+Fax (dienstl.): (976+1) 313810
Tel. (priv.): 310343

Хаяг
Улаанбаатар
Хүүхдийн ордон
Чингисийн ургон чөлөө
Монгол улс

Утас 313810

ARBEITSTAGUNG DEUTSCH ALS FREMDSPRACHE AN SCHULE
UND HOCHSCHULE IN ZENTRALASIEN, 8. - 11. Juni 95

- 0 Ich nehme an der Arbeitstagung teil
- Die Tagungsgebühr von USD 130 (oder DM 202,00) überweise ich bis 30.04.95 auf folgendes Konto (Vermerk "Tagung Mongolei")
- 0 H. Fluck, Kto.Nr. 1709661, Sparkasse Freiburg, BLZ 68050101
- 0 ich übersende einen Verrechnungsscheck (Vermerk "Tagung Mongolei")
- 0 ich stelle einen Antrag auf Befreiung von den Tagungskosten
Bitte kurze Begründung:
- 0 Ich stelle einen Antrag auf Reisekostenzuschuß in Höhe von ca. ....USD.
Bitte kurze Begründung:
- 0 Ich nehme an der Tagung teil, ohne Unterkunft/Verpflegung
- 0 Ich werde ein Referat/einen Kurzbeitrag übernehmen
Arbeitsthema:

Ort, Datum

Unterschrift

Meine Postadresse:

(ggf. auch in der Landessprache)

Meine Tel./Fax-Nr.:

ANNOUNCEMENTS AND CALLS

Call for proposals

Sharon Crowley, Jacqueline Jones Royster, James Boyd White, John Angus Campbell, Kurt Spellmeyer, and Susan Peck Macdonald will be among the participants at **the 14th Annual Penn State Conference on Rhetoric and Composition**, July 12 - 15, 1995, in State College, Pennsylvania.

We invite scholars, researchers, and teachers of rhetoric and writing to propose papers, demonstrations, panels, or workshops on any current topic in rhetoric and composition. One-page proposals will be accepted through April 7, 1995. To receive conference information, submit a proposal, or volunteer to chair a session, contact:

Don H. Bialostosky
 Department of English
 Pennsylvania State University
 University Park, PA 16802, USA
 e-mail: alg5@psuvm.psu.edu

@ @ @ @ @

Working with Bakhtin Today, a four-day meeting featuring lectures and seminar groups led by Caryl Emerson, Don Bialostosky, and Laurie Anne Finke will be held on the Penn State Campus, July 25 - 29, 1995.

For information, contact:

Wendell Harris
 Department of English
 Pennsylvania State University
 University Park, PA 16802, USA
 fax: 814-863-8349
 e-mail: wxhi@psuvm.psu.edu

**ROCLING VIII
CALL FOR PAPERS**

Sponsored by: The ROC Computational Linguistics Society Information Technology Research Center, Yuan-Ze Institute of Technology.

Tutorial Date: August 17, 1995

Conference Dates: August 18-19, 1995

Conference Venue: Yuan-Ze Institute of Technology, Chung-Li, Taiwan, ROC

Scope:

Papers are invited on substantial, original, and unpublished research on all aspects of computational linguistics, including, but not limited to the following.

<p>syntax/semantics phonetics/phonology parsing/generation morphology discourse text processing cognitive linguistics language understanding speech analysis/synthesis quantitative/qualitative linguistics mathematical linguistics contrastive linguistics</p>	<p>large text corpora electronic dictionaries document database machine translation natural language interface dialogue systems electronic books SGML tools and applications Hytime tools and applications DSSSL tools and applications ODA tools and applications</p>
--	--

Paper Submission:

Four copies of a preliminary version of a full paper (maximum 25 letter-or A4-sized pages, double spaced throughout) in English or Chinese should be sent to the following address. The first page of the submitted paper should bear the following information: the title of the paper, the name(s) of the author(s), affiliations, (email) address for correspondence. All these items should be properly centered on top, with a short abstract of the paper following.

Shinn-Shi Cheng
Department of Computer Science and Information Engineering.
National Taiwan University
Taipei, Taiwan
EMAIL: hh-chen@csie.ntu.edu.tw
FAX: 886-2-3628167

Important Dates:

Preliminary paper submission due: June 15, 1995

Notification of acceptance: July 10, 1995

Camera-ready copy due: July 25, 1995

GALA'95: Call for Papers**Groningen Assembly on Language Acquisition 1995**

University of Groningen
The Netherlands
7-9 September 1995

The conference aims to bring together researchers willing to discuss the merits and constraints of different theoretical approaches to language acquisition, in particular generative linguistics, constructionism, dynamic systems modelling, and connectionism.

Invited Speakers:

Harald Clahsen	University of Essex
Annette Karmiloff-Smith	MRC London
Kim Plunkett	University of Oxford
Luigi Rizzi	University of Geneva
Paul van Geert	University of Groningen

Abstract Submissions

Abstracts may cover all aspects of language acquisition relating to the core areas of linguistics, including phonology, morphology, syntax, semantics and the interfaces. Selection of abstracts will be based on not only their quality but also their potential to contribute to the conference's interactive objective.

Abstract submissions should include:

1. Five (5) copies of a ONE-PAGE, double-spaced abstract of the paper (no posters), preferably in 12-point font or type, with a title. OMIT name and affiliation. Reviewing will be anonymous.
2. A 10cm by 15cm (or 3" by 5") card with the title of the paper, the name(s) of the author(s), affiliation, mailing address, and e-mail address. Also specify any necessary AV equipment.

Abstracts should provide a complete overview of the research that will be presented: a statement of the main hypotheses, a brief account of the method, data gathering and results, and a summary of the conclusions reached.

The deadline for abstract submissions is APRIL 15, 1995. Any submissions that arrive after this date will not be accepted. PLEASE NOTE: abstract submissions via e-mail will not be accepted!

Abstracts should be sent to:

GALA 1995
University of Groningen, Department of Linguistics
Postbus 716, 9700 AS Groningen, The NETHERLANDS

Inquiries should be sent to the above address, or by e-mail to: GALA95@let.rug.nl.

Up to date information with regard to the conference, including registration information, can also be found at:

<http://www.let.rug.nl/Linguistics/events/gala/>

The focus of the Conference is Local Diversity, Global Connections: Communication, Culture and Business. The conference will be divided into three interconnected themes, one theme on each of the three days. Participants will be able to explore areas of special interest within and across each theme.

Day 1

- * Globalisation and Productive Diversity
- * Globalisation: what are the new frontiers? Crossing borders and removing boundaries in the current global environment. Developing cross-cultural communication skills for global corporate citizens.
- * International business cultures: how do different national styles influence organisations? Negotiating new ways of doing business and managing human resources.
- * Total quality management and benchmarking: what do we mean by quality? OR how can the notions of quality and standards allow for difference? Balancing different interpretations of quality with the need to conform to international/Australian standards.
- * Putting diversity to work: what are the benefits? Tapping into the diverse skills of employees. Recognising the depths and breadth of employees' language skills, experiences, cultural styles and ways of thinking.
- * The Language of exporting: how do we market the new global growth industries? Exporting services (education, languages, tourism, information, arts, etc.) to the Asian Pacific region and beyond.

Day 2

- * Learning Organisations-Negotiating Workplace Cultures
- * Corporate cultures: how do you link personal values with corporate missions? Creating corporate cultures which allow and value differences.
- * Working in teams: which teams work and under what circumstances? Recognising different types of teams; valuing different skills and strategies.
- * National competencies and multiskilling: how do you recognise, compare and complement different skills and experiences? Linking education, work and community. Learning and demonstrating competence in new and flexible ways.
- * Creating learning environments: under what conditions does learning thrive? Responding to community and individual needs in flexible ways.
- * Enterprise bargaining: how do you cater for differences? Learning to develop new workplace relationships.

Day 3

- * Communicating and Managing Change
- * Communicating corporate information: what are the implications for employee participation? Developing efficient and effective communication systems. Working with formal and informal modes of communication.
- * Informal and interpersonal communication: how does the way we speak and write influence working relationships and relationships with clients? Relating effectively to people.
- * Working together: how can we gain access to the language and cultural skills of a multicultural workforce? Recognising and utilising the language skills of the workforce. (Languages other than English, specialist languages, community communication networks.)
- * The language of marketing: how do we meet the needs of a diverse clientele? Speaking the customer's language, niche marketing, networking and building customer relations.

* Interactive multi-media and new information technologies: what are the implications for the way we work, learn and communicate? Managing new communications media as forms of language and cultural interaction.

Alternative Formats, Maximising Participation:

One of the objectives of the Second International Conference on Communication and Culture in the Workplace is to encourage greater participation than usually occurs at conferences. To make this possible, the conference has a number of new presentation formats, as well as the more conventional formats.

* Plenary Presentations (30 mins) *

where invited key experts introduce the conference themes and state-of-the-art approaches.

* Plenary Multilogues (90 mins) *

where an expert panel debates an issue and then opens the discussion to the audience.

* Small Group Multilogues (45 mins) *

where you introduce a controversial proposition related to the conference themes/ panel debates and open it up for further discussion in a small group.

* Reflections on Practice (45 mins) *

where managers, trainers, workers, trainees, teachers, administrators, community educators 'walk through' their experiences, their practices, their community involvements, their learning-on-the-job.

* Engagements with Practice (90 mins) *

where presenters actively engage their audiences in activities or experiences derived from their work and interests: management processes, training activities, planning processes, client relations or marketing, evaluation.

* Workshops-in-Partnership (90 mins) *

where people present in partnership. Partners might include: trainers, researchers, managers, administrators, business people, members of the community. Workshops require active engagement of the audience in a learning experience.

* Paper Presentations-in-Partnership (45 mins) *

a shorter version of the Workshop-in-Partnership, but with more of a 'show and tell' approach, allowing 15 mins for audience questioning.

* Workshops (90 mins) *

where you lead a group through a series of experiences/activities which illustrate an idea or a practice.

* Papers (45 mins) *

where you present from a prepared paper to a group about your experience or your research, leaving about 15 minutes for questions and discussion.

Sessions will be taped, and tapes available for sale. Written papers, background information on sessions, overhead transparencies etc. will be lodged with the conference secretariat and available for sale in photocopied form.

The conference is expected to attract about 500 local and international participants including employers, unions, academics, industry trainers and language teachers. It will provide an opportunity for people to engage in a dialogue about the latest ideas on organisational change, communication and culture.

For further information contact the NLLIA Centre for Workplace Communication and Culture, University of Technology, Sydney. PO Box 123, Broadway, New South Wales, 2007, Australia. Tel: +61 2 330 3926. Email: d.brosnan@mailbox.uts.edu.au

EUROPEAN CONFERENCE ON LANGUAGE PLANNING BARCELONA, 9-10 NOVEMBER 1995

The Institute for Catalan Sociolinguistics, along with the Catalan Group of Sociolinguistics, is calling for papers for a European Conference on Language Planning to be held this autumn in Barcelona (Catalonia, Spain).

Programme

It is commonly said that we know by comparison and, if it is true, Catalan sociolinguistics has a lot to learn since we lack comparative studies between the sociolinguistic reality in Catalonia and that of other linguistic communities. The conference is thus not only open to two-way comparative studies (Catalonia-another country) but also to polyadic studies (such as the comparative analysis of linguistic communities with a similar demographic weight) and to those which define and describe language planning processes all over Europe. The programme will be organised under four sub-topics:

1. **Theoretical approach to language planning processes**
2. **Language planning models**
3. **Implementation of language policies**
4. **Evaluation of language policies**

Today the European Union is speeding its building-process up through new State members and a new opening to the nations of Central and Eastern Europe. In this context, the European Parliament (which has always been sensitive to sociolinguistic issues) is likely to assume its full legislative power and become de facto a constituent Parliament. And now is the time to grasp exactly what the global situation is by a) evaluating the achievements of implemented language policies (both from synchronic and diachronic perspectives) and b) determining their conditionings, rhythms and limits. But "situation" is a connecting concept, just the opposite of self-reference: a given situation can only be understood in connection with another one.

Organizing bodies

- * Directorate General for Language Planning (Department of Culture of the Autonomous Catalan Government), through the Institute for Catalan Sociolinguistics.
- * Grup Català de Sociolingüística.
- * Subdirecció General de Relacions Culturals (Department of Culture of the Autonomous Catalan Government).

Scientific Committee

The Scientific Committee, under the honorific chairmanship of Prof. Björn H. Jernudd (Hong Kong Baptist University), is formed by:

- * Francesc Domínguez (author of the World Directory of Sociolinguistic and Language Planning Organizations)
- * Isidor Mari (Directorate General for Language Planning)
- * Miquel Strubell i Trueta (Institute for Catalan Sociolinguistics)
- * A member of the Grup Català de Sociolingüística

Call for papers

Proposals for papers on any of the above topics are invited. An abstract of a maximum 400 words should indicate the structure of the paper, the major questions discussed and conclusions to be reached. Papers (given in Catalan, English, French or Spanish) will be 20 minutes long and will be followed by 10 minutes for discussion. All abstracts should be submitted to the Scientific Committee by 31 May 1995. Interpretation will be provided at the Conference in Catalan and English. The scientific committee will notify the authors of the selected papers and will let them know the deadline and the required norms of presentation for the full text.

Registrations

The registration fees will be no more than US\$ 120 (app.) before June 30. After this date and until September 30 (closing deadline), the fees will be no more than US\$ 160 (app.). The organizing committee will treat the registrations forms on the "first come, first served basis". Further details (travel, hotels) will follow-up with the second circular (March 1995).

If you are interested in attending the conference, please return the following pre-registration form (by mail, E-Mail or fax) to:

Institut de Sociolingüística Catalana
Direcció General de Política Lingüística
Carrer de Mallorca 272, 1a planta
08037 Barcelona (Catalonia, Spain)
Tel. +34 3 482 56 72/482 56 73
Fax +34 3 215 04 55
E-Mail A00119@servicom.es

Pre-registration form for the European Conference on Language Planning

Name and surname: .....

Home address: .....

Zip code, city, country: .....

Profession: .....

Body, institution, university: .....

Address: .....

Zip code, city, country: .....

Phone and best contact time: .....

Fax: .....

Would like to submit a paper Yes No

Language of the paper

English ☐	French ☐
Catalan ☐	Spanish ☐

Provisional title: .....

Would like to submit my paper in the following area:

Theory ☐	Models ☐
Implementation ☐	Evaluation ☐

....., ... 1995

(city) (day) (month)

Signature:

FOR YOUR INFORMATION

M.A. in Scandinavian Linguistics
at the University of Tromsøe
1995-1996

The Linguistics Section of the Institute for Language and Literature at the University of Tromsøe, Norway, offers a one year course leading up to a Master of Arts degree, starting the fall of 1995. The course is designed to prepare students for research in generative syntax and phonology with special attention to the Scandinavian languages. The course is open to students from all countries with a background in linguistics corresponding roughly to a B.A. with a major in linguistics, or a Norwegian Cand.mag. The course is equivalent to 60 E.C.T.S credits. Instruction will be in English. Proficiency in a Scandinavian language is not required, nor is previous knowledge of Scandinavian grammar. Those who wish may follow a course in Norwegian for foreigners during the whole year.

Students pay no tuition, only a nominal registration fee. A limited number of grants are available for students from Eastern Europe or Developing Countries.

The course will consist of lectures, seminars, and tutorials, with examinations at the end of each term (fall and spring term). In addition, the students are required to write two research papers. In the fall of 1995 there will be a lecture series on Scandinavian syntax and another one on Scandinavian phonology. In addition there will be seminars, tutorials, and a crash course in Icelandic grammar. In the spring of 1996 there will be a lecture series on historical Scandinavian linguistics, plus seminars and tutorials. Also during spring term the students will write their two research papers.

The teachers are Anders Holmberg and Tarald Taraldsen (syntax), Ove Lorenz and Curtis Rice (phonology). Other teachers who will contribute at various points in the course include Christer Platzack, Cecilia Falk (University of Lund), Halldor A. Sigurdsson (University of Iceland), Tomas Riad (University of Stockholm).

For further information, contact

Anders Holmberg
ISL, Linguistics
University of Tromsøe
N-9037 Tromsøe, Norway
phone: 47-77645616, fax: 47-77645625
e-mail: andersh@isl.uit.no

VII. Internationaler Sprachintensivkurs

Deutsch

05. Juli bis 21. Juli 1995

Sprachkurse der Grund-,
Aufbau- und Fortgeschrittenenstufe
(ca. 24 Wochenstunden)

Vormittagsunterricht (4 Stunden)

3 Kursstufen mit ca. je 10 Teilnehmern

- Erwerb bzw. Auffrischung und Vertiefung allgemeinsprachlicher Fertigkeiten, Training des Hör- und Leseverstehens, intensive Wort-schatz- und Grammatikarbeit, Idio-matik, Übungen zur Verbesserung der mündlichen und schriftlichen Ausdrucksfähigkeit
- Gruppenarbeit mit aktuellen Sach-texten
- Erlebtes Deutsch durch Interviews

Nachmittagsunterricht (4 Stunden)

Für alle Teilnehmer gemeinsam:

- Landeskunde
Deutschland heute: aktuelle Aspekte des politischen Systems der Bundes-republik Deutschland, die deutsche Einheit, Wirtschafts- und Sozialstruk-tur, Handel, Massenmedien, Land-schaft und Umwelt
- Zeitungslektüre und -auswertung
- Literatur- und Sprachwissenschaft

- Spezialseminar Wirtschaftsdeutsch mit Übungen zur mündlichen Kom-munikation: Dialoge, Diskussionen, Kurzreferate, Telefongespräche, Un-ternehmensrepräsentation

Rahmenprogramm

Stadtrundgang in Rostock; Exkursionen nach Güstrow (Besuch des Ateliers von Ernst Barlach), in die Landeshauptstadt Schwerin (mit Besichtigung des Schlos-ses), in die Hansestadt Stralsund und in das älteste Seebad Deutschlands, Heiligendamm; Treffen mit Persönlich-keiten des öffentlichen Lebens; Theater- und Kabarettbesuch, Singabend (deut-sches Liedgut)

Teilnehmerkreis

Studierende, Hochschulabsolventen,
Deutschlehrer, junge Unternehmer

Teilnehmerzahl

30 Teilnehmer
(10 Teilnehmer pro Stufe)

Kurstermin

05.07.1995 bis 21.07.1995

Anmeldeschluß

01. Juni 1995
Frühzeitige Anmeldung wird empfohlen.

Kursgebühren

1150,00 DM einschließlich 150,00 DM
Anmeldegebühr (verfällt bei Rücktritt nach dem 01. Juli 1995)

Auskunft und Anmeldung

Universität Rostock
Sprachenzentrum
Internationaler Sprachintensivkurs
- Deutsch -
Richard-Wagner-Straße 6

D-18051 Rostock

Telefon: D-0381 / 4901636
Telefax: D-0381 / 4934940

March

- 17.-19.3. **Nordic Research on Text and Discourse (NordText Symposium)**
Uppsala Contact: NordText Symposium, Doc. Ingegerd Bäcklund, Department of English, Uppsala University, Box 513, S-751 20 Uppsala, Sweden
e-mail: INGEGERD.BACKLUND@ENGELSKA.UU.SE
- 23.-24.3. **Linguistic Databases**
Groningen Contact: John Nerbonne, Alfa-Informatica, Postbus 716, Rijksuniversiteit Groningen, NL-9700 Groningen, The Netherlands; e-mail: D.A.DOKTER@LET.RUG.NL
- 23.-25.3. **Conference on Interfaces in Phonology**
Berlin Contact: CIP Organizers, Forschungsschwerpunkt Allgemeine Sprachwissenschaft, Jägerstraße 10/11, 10177 Berlin, Germany; e-mail: ALTER@FAS.AG-BERLIN.MPG.DE
- 24.-25.3. **Femte symposiet om Nordens språk som andraspråk**
Jyväskylä Contact: Maisa Martin, Language Centre, University of Jyväskylä, P.O. Box 35, 40531 Jyväskylä, Finland; tel. 941-603 755
- 24.-25.3. **Methodology Conference: Language Teaching, Culture and the Learner**
Tartu Contact: Elve Pung, University of Tartu, Language Centre, Ülikooli St. 18a, Tartu, Estonia EE2400; e-mail: PUNG@PHYSIC.UT.EE
- 24.-26.3. **Interdisciplinary Colloquium on "Discourse: Linguistic, Computational and Philosophical Perspectives"**
Pittsburgh Contact: Department of Linguistics, 2816 CL; University of Pittsburgh, Pittsburgh, PA 15260, USA; e-mail: DEVER@ISP.PITT.EDU
- 24.-27.3. **17th Annual Language Testing Research Colloquium**
Long Beach "Validity and Equity Issues in Language Testing"
Contact: Lyle F. Bachman, Department of TESL & Applied Linguistics, University of California, Los Angeles, 405 Hilgard Avenue, Los Angeles, CA 90024-1531, USA
e-mail: IYG9LTR@MVS.OAC.UCLA.EDU
- 25.-28.3. **Annual Conference of the American Association of Applied Linguistics**
Long Beach Contact: AAAL 1995 Program Committee, 7630 West 15th Street, Suite 202, Apple Valley, MN 55124-7553, USA; e-mail: CRANDALL@GL.UMBC.EDU
- 27.-31.3. **7th Conference of the European Chapter of the Association for Computational Linguistics**
Dublin Contact: A Ramsay, Department of Computer Science, University College Dublin, Belfield, Dublin 4, Ireland; e-mail: ALLAN@MONKEY.UCD.IE
- 28.3.-1.4. **TESOL '95: the 29th Annual Convention and Exposition**
Long Beach "Building Futures Together"
Contact: TESOL '95 Convention Department, 1600 Cameron St., Suite 300, Alexandria, VA 22314-2751, USA
- 30.3.-1.4. **Conference on Standards and Assessment**
Raleigh Contact: Audrey L. Heining-Boynton, 301A Peabody Hall, CB 3500, University of North Carolina, Chapel Hill, NC 27599-3500, USA
- 31.3.-3.4. **Conference of the Association of Language Learning (ALL)**
Borås Contact: Jörgen Tholin, Studentträngen 12, S-523 33 Ulrikehamn, Sweden

April

- 3.-5.4. **9th International Symposium on Theoretical and Applied Linguistics**
Thessaloniki Contact: Department of Theoretical and Applied Linguistics, School of English, Aristotle University, 56006 Thessaloniki, Greece; e-mail: GROUTKA@OLYMP.CCF.AUTH.GR

- 3.-7.4. **10th Biennial Conference on AI and Cognitive Science**
Sheffield "Hybrid Problems, Hybrid Solutions"
Contact: AISB-95, Paul McKeivitt, Department of Computer Science, University of Sheffield, Regent Court, 211 Portobello Rd., S1 4 DP Sheffield, UK
e-mail: P.MCKEVITT@DCS.SHEF.AC.UK
- 5.-7.4. **5th Colloquium on Generative Grammar**
A Corunha Contact: CGG 1995, Faculdade de Humanidades, Universidade de Corunha, Campus da Zapateira, E-15071 A Corunha, Spain
- 6.-8.4. **14th Annual Conference on Languages and Communication for World Businesses and the Professions**
Ypsilanti Contact: EMU Conference on Languages for World Businesses, World College, 307 Goodison Hall, Eastern Michigan University, Ypsilanti, MI 48197, USA
- 6.-9.4. **First International Conference in Contrastive Semantics and Pragmatics**
Brighton Contact: Katarzyna Jaszczolt, The Language Centre, University of Brighton, Falmer, Brighton BN1 9PH, UK; e-mail: KMJ@BTON.AC.UK
- 7.-9.4. **EUROSLA Workshop 'Bilingualism: gains and losses'**
Colchester Contact: Vivian Cook, Department of Language and Linguistics, University of Essex, Colchester, Essex CO4 3SQ, UK; e-mail: VCOOK@ESSEX.UK.AC
- 7.-9.4. **The Child Language Seminar**
Bristol "Current Research in the Acquisition of Signed and Spoken Language"
Contact: Centre for Deaf Studies, University of Bristol, 22 Berkeley Square, Bristol BS8 1HP, UK; e-mail: JIM.KYLE@SSA.BRISTOL.AC.UK
- 7.-9.4. **Stanford Child Language Research Forum**
Stanford Contact: 1995 SCLRF Committee, Department of Linguistics, Stanford University, Stanford, CA 94303, USA; e-mail: CLRF@CSLI.STANFORD.EDU
- 7.-9.4. **The Symposium About Language and Society - Austin (SALSA III)**
Austin Contact: SALSA, Department of Linguistics, UT Austin, TX 78712-1196, USA
e-mail: SALSA@UTXVMS.CC.UTEXAS.EDU
- 9.-12.4. **29th Annual Conference of the International Association of Teachers of English as a Foreign Language (IATEFL)**
York Contact: IATEFL, 3 Kingsdown Chambers, Kingsdown Park, Whitstable, Kent CT5 2DJ, UK; or Flis Kjisik, Helsinki University Language Centre, fax 90-1913364
- 10.-12.4. **Spring Meeting of the Linguistics Association of Great Britain**
Newcastle Contact: G. Corbett, Linguistics and International Studies, University of Surrey, Guilford, Surrey GU2 5XH, UK; e-mail: G.CORBETT@SURREY.AC.UK
- 10.-12.4. **The Second International Conference on Language in Development**
Bali "Language and Communication in Development: Stakeholders' Perspective"
Contact: Tony Crooks, Bali Language Centre, Jalan Kapten Agung 19, Denpasar 80232, Bali, Indonesia; fax: +62 (361) 263 509
- 17.-19.4. **SEAMEO-RELC 1995 Seminar**
Singapore "Exploring Language, Culture, and Literature in Language Learning"
Contact: Chair, Seminar Planning Committee, SEAMEO-RELC, 30 Orange Grove Road, Singapore 1025, Republic of Singapore
- 19.-22.4. **2nd International Maastricht - Łódź Duo Colloquium**
Maastricht "Practical Aspects of Translation and Interpreting"
Contact: Drs. M. Thelen, Rijkshogeschool Maastricht, Faculty of Translating and Interpreting, P.O. Box 964, 6200 AZ Maastricht, The Netherlands

- 19.-22.4. **2nd Conference of PACLING (Pacific Association of Computational Linguistics)**
Brisbane Contact: Hongliang Qiao, Centre for Language Teaching and Research, The University of Queensland, Queensland 4072, Australia; e-mail: QIAO@LINGUA.CLTR.UQ.OZ.AU
- 20.-22.4. **48th Annual Kentucky Foreign Language Conference**
Lexington Contact: Greg Stump, Department of English, University of Kentucky, Lexington, KY 40506-0027, USA; e-mail: ENG101@UKCC.UKY.EDU
- 20.-23.4. **XV Annual Conference of the American Association of Italian Studies**
Tempe Contact: Lori Repetti, Department of French and Italian, SUNY, Stony Brook, NY 11794-3354, USA; e-mail: LREPETTI@CCMAIL.SUNYSB.EDU
- 24.-28.4. **8th International Colloquium on Latin Linguistics**
Eichstätt Contact: Dr. Friedrich Heberlein, Department of Classics, Katolische Universität, Universitätsallee 1, D-85071 Eichstätt, Germany
e-mail: SLAO19@KU-EICHSTAETT.D400.DE
- 28.-29.4. **Workshop on Computational Lexical Semantics of Verbs**
Philadelphia Contact: Martha Palmer, CIS Department, Moore School, University of Pennsylvania, Philadelphia, PA 19104-6389, USA; e-mail: MPALMER@LING.CIS.UPENN.EDU
- May
- 3.-6.5. **4th International Colloquium on Cognitive Science**
San Sebastian Contact: K. Korta, ICCS-95, Organizing Committee, ILCLI, Villa Asuncin. Apdo. 220, 20080 San Sebastian, Spain; e-mail: ICCS-95@SF.EHU.ES
- 4.-5.5. **Generative Approaches to Second Language Acquisition (GASLA) 1995**
New York Contact: GASLA, Department of Linguistics, Queens College, Flushing, New York 11367, USA; e-mail: GASLA@QCVAXA.ACC.QC.EDU
- 5.-6.5. **Kielitieteen päivät**
Jyväskylä Contact: Hannele Dufva, Korkeakoulujen kielikeskus, Jyväskylän yliopisto, PL 35, 40351 Jyväskylä; tel. 941-603535; e-mail: DUFVA@JYU.FI
- 12.-14.5. **4th Annual Workshop on Formal Approaches to Slavic Linguistics**
Ithaca Contact: W. Browne, Dept. of Modern Languages and Linguistics, Morrill Hall, Cornell University, Ithaca, N.Y. 14853, USA; e-mail: EWB2@CORNELLE.EDU
- 18.-20.5. **LSP Translation: Translational Action and the Hermeneutics of Translation**
Copenhagen Contact: Lektor Arnt Lykke Jacobsen, Copenhagen Business School, Dalgas Have 15, DK-2000 Frederiksberg, Denmark; fax: +45 38 15 38 45; e-mail: ALJ/ENG@CBS.DK
- 19.-21.5. **5th Annual Meeting of the Southeast Asian Linguistic Society**
Tucson Contact: SEALS, Department of Linguistics, University of Arizona, Tucson, Arizona 85721, USA; e-mail: SHOBS@CCIT.ARIZONA.EDU
- 19.-21.5. **6th Annual Meeting of the Formal Linguistics Society of Mid-America**
Bloomington Contact: FLSM 6, Indiana University Linguistics Club, Dept. of Linguistics, 322 Memorial Hall, Indiana University, Bloomington, Indiana 47405, USA
- 23.-28.5. **Biennial Conference of the International Association of Learning Laboratories (IALL)**
Notre Dame Contact: Ursula Williams, Language Resource Center, 201 O'Shaughnessy, Notre Dame, Indiana 46556, USA; e-mail: IALL95@ND.EDU
- 24.-26.5. **International Conference on Cooperative Multimodal Communication**
Eindhoven Contact: Harry Bunt, ITK, Tilburg University, P.O. Box 90153, 5000 LE Tilburg, The Netherlands; e-mail: HARRY.BUNT@KUB.NL

- 25.-28.5. **World Englishes (WE) 2nd International Conference**
Nagoya, Japan
Contact: Larry Smith, IAWE, East-West Center, 1777 East-West Road, Honolulu, Hawaii 96848
- 26.-27.5. **7th Annual UCLA Indo-European Conference**
Los Angeles
Contact: IE Conference Committee, Classics Department, 7349 Bunche Hall, UCLA, 405 Hilgard Ave., Los Angeles, CA 90024-1475, USA
e-mail: IEP0RMR@MVS.OAC.UCLA.EDU
- 29.-31.5. **5th Workshop on Natural Language Understanding and Logic Programming**
Lisbon
Contact: G. P. Lopes, Dept. of Computer Science, Universidade Nova de Lisboa, Quinta da Torre, 2825 Monte da Caprica, Portugal; e-mail: GPL@FCT.UNL.PT
- June
- 31.5.-2.6. **18th GLOW Colloquium**
Tromsö
Contact: GLOW Colloquium, Department of Linguistics - ISL, University of Tromsö, N-9037 Tromsö, Norway; e-mail: GLOW95@ISL.UIT.NO
- 1.-3.6. **Conference on Community Interpreting**
Toronto
Contact: Brian Harris, School of Translators and Interpreters, Faculty of Arts, University of Ottawa, 52 rue Université, Ottawa, Ontario, K2N 6N5, Canada
- 1.-5.6. **Textanalysis and Terminology in Translation Research: A Postgraduate Seminar**
Savonlinna
Contact: Johanna Laukkanen, University of Joensuu, Savonlinna School of Translation Studies, P.O. Box 48, 57101 Savonlinna, Finland; tel. 957-5759 723, fax: 957-515 096
e-mail: LAUKKANEN@JOYL.JOENSUU.FI
- 3.-4.6. **10th Conference of the Finno-Ugric Studies Association of Canada**
Montreal
Contact: Zita McRobbie, President, Finno-Ugric Studies Association of Canada, c/o Department of Linguistics, Simon Fraser University, Burnaby, B.C. V5A 1S6, Canada
e-mail: ZITA_MCROBBIE@SFU.CA
- 5.-7.6. **Kirjoitetun kielen prosessointi -koulutuspäivät**
Turku
Contact: Anna-Karen Laiho, Turun yliopisto, Kognitiivisen neurotieteen tutkimusyksikkö, Tykistökatu 4b, 20520 Turku; tel. 921-633 8774, fax 921-633 8770
- 5.-9.6. **16th Summer School of Linguistics**
Jyväskylä
Contact: Prof. Kari Sajavaara, English Department, University of Jyväskylä, P.O. Box 35, 40351 Jyväskylä, Finland; e-mail: SAJAVAAR@JYLK.JYU.FI
- 8.-10.6. **23. Jahrestagung Deutsch als Fremdsprache an der TU Dresden**
Dresden
Contact: Prof. Dr. Dagmar Blei, Technische Universität Dresden, Fakultät für Sprach- und Literaturwissenschaften/Lehrbereich DaF, Mommsenstr. 13, D-01069 Dresden, Germany
Fax: 0351/463-7131
- 8.-10.6. **International Conference Langues et Grammaire 2**
Paris
Contact: Langues et Grammaire 2, Département des Sciences du Langage, Université Paris 8, 2, Rue de la Liberté, F-93526 Saint-Denis Cedex 02, France
e-mail: SLD@UNIV-PARIS8.FR
- 8.-11.6. **Arbeitstagung Deutsch als Fremdsprache an Schule und Hochschule in Zentralasien**
Ulan Bator
Contact: Prof. Dr. H.-R. Fluck, c/o Deutsche Botschaft, P.O. Box 708, 210613 Ulan Bator, Mongolei
- 9.-10.6. **Conference on Translation: Re-Thinking Translation**
Milwaukee
Contact: Conference on Translation, UWM/MU Center for International Studies, Bolton 668, PO Box 413, Milwaukee WI 53201, USA

- 9.-11.6. **3rd International Conference on Teaching Translation and Interpreting**
Helsingör Contact: C. Dollerup, Centre for Translation Studies and Lexicography, University of Copenhagen, Njalsgade 96, DK-2300 Copenhagen, Denmark
- 12.-14.6. **Morphology Workshop**
Nijmegen "Towards an Integrated Theory of Morphology in the Mental Lexicon"
Contact: Rian Raad, Max Planck Institute for Psycholinguistics, P.O. Box 6500 AH, Nijmegen, The Netherlands; e-mail: RAAD@MPI.NL
- 14.-22.6. **Pohjoismainen tutkijakurssi: Johdatus ammattikielten tutkimuksen keskeisiin teorioihin**
Gilleleje Contact: Prof. Christer Laurén, Vaasan yliopisto, PL 297, 65101 Vaasa, Finland
e-mail: CHL@UWASA.FI
- 18.-19.6. **11th Annual Conference of The Israel Association for Theoretical Linguistics**
Tel Aviv Contact: IATL, Department of English, The Hebrew University, Jerusalem 91905 Israel
e-mail: LANDMAN@CCSG.TAU.AC.IL
- 18.-21.6. **ED-MEDIA 95 World Conference on Educational Multimedia and Hypermedia**
Graz Contact: ED-MEDIA 95/AACE, P.O. Box 2966, Charlottesville, VA 22902, USA
e-mail: AACE@VIRGINIA.EDU
- 20.-24.6. **Computer-Assisted Language Learning Consortium (CALICO)**
Middlebury Contact: CALICO, Duke University, 014 Language Center, Box 90267, Durham, North Carolina 27708-0267, USA; e-mail: CALICO@ACPU.DUKE.EDU
- 21.-24.6. **Conference on Testing and Evaluation in Second Language Education**
Hong Kong Contact: Conference Coordinator, Hong Kong University of Science and Technology, Clear Water Bay, Kowloon, Hong Kong; e-mail: LCPOON@USTHK.UST.HK
- 22.-23.6. **Celtic Linguistics Conference**
Dublin Contact: Celtic Linguistics Conference, Department of Linguistics, University College Dublin, Belfield, Dublin 4, Ireland; e-mail: CHIOSAIN@OLLAMH.UCD.IE
- 22.-24.6. **International Conference of FIT (Federation internationale des Traducteurs)**
Strasbourg "Audiovisual Communication and Language Transfer"
Contact: Yves Gambier, Dept. of Translation Studies, University of Turku, Tykistökatu 4, 20520 Turku, Finland; fax 921-633 87 30; e-mail: YVES.GAMBIER@UTU.FI
- 22.-24.6. **Asian Reading Congress: Literacy and Biliteracy in Asia**
Singapore Contact: Ms. Koshu Lulla, ARC 1995 Conference Secretariat, c/o Tele-Temps Pte Ltd., 1002 Toa Payoh Industrial Park #06-1475, Singapore 1231
- 23.-27.6. **33rd Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics (ACL95)**
Cambridge, Mass Contact: Hans Uszkoreit, Program Chair, Universität des Saarlandes, Computerlingvistik, D-66041 Saarbrücken, Germany; e-mail: ACL95@COLI.UNI-SB.DE
- 23.-27.6. **5th Toulouse International Workshop on Time, Space and Movement**
Gascony "Meaning and Knowledge in the Sensible World"
Contact: TSM'95, IRIT - Université Paul Sabatier, 118, route de Narbonne, F-31062 Toulouse Cedex, France; e-mail: TSM@IRIT.FR
- 29.6.-2.7. **4th International Literacy and Education Research Network Conference on Learning**
Townsville Contact: LERN Conference 1995, PO Box 481, Haymarket, Sydney 2000, Australia
e-mail: LERN95@JCU.EDU.AU
- 26.6.-28.7. **1995 NFLRC (National Foreign Language Resource Center) Summer Institute**
Honolulu "Technology and the Human Factor in Foreign Language Education"
Contact: 1995 NFLRC Summer Institute, University of Hawaii at Manoa, East-West Rd., Bldg 1, Rm. 6A, Honolulu, Hawaii 96822; e-mail: SLTCC@UHUNIX.HAWAII.EDU

July

- 2.-14.7. **TESOL Institute: Session I**
Colchester, Vermont "Peace Education"
Contact: TESOL, 1600 Cameron Street, Suite 300, Alexandria, Virginia 22314-2751, USA
e-mail: TESOL@SMCVAX.SMCVT.EDU
- 5.-7.7. **6th International Conference on Theoretical and Methodological Issues in Machine Translation (TMI 95)**
Leuven Contact: TMI 95, University of Leuven, Centre for Computational Linguistics, Maria-Theresiastraat 21, 3000 Leuven, Belgium; e-mail: TMI95@CCL.KULEUVEN.AC.BE
- 6.-8.7. **Colloquium on Syntax and Varieties**
Düsseldorf Contact: Prof. Dr. Dieter Stein, Heinrich-Heine-Universität, Anglistik III, Englische Sprachwissenschaft, Universitätsstraße 1, 40225 Düsseldorf, Germany
e-mail: DIETER.STEIN@UNI-DUESSELDORF.DE
- 9.-12.7. **The 1995 IAFL (International Association of Forensic Linguistics) Conference**
Armidale Contact: Diane Eades, Linguistics Department, University of New England, Armidale, Australia; tel: 612 067 73 3185; e-mail: DEADES@METZ.UNE.EDU.AU
- 12.-14.7. **Contemporary Issues in African Linguistics and Literature**
Stellenbosch Contact: Prof. J.C. Roux, Dept. of African Languages, University of Stellenbosch, Stellenbosch 7599, South Africa; e-mail: JCR@MATIES.SUN.AC.ZA
- 16.-28.7. **TESOL Institute: Session II**
Colchester, Vermont "Peace Education"
Contact: TESOL, 1600 Cameron Street, Suite 300, Alexandria, Virginia 22314-2751, USA
e-mail: TESOL@SMCVAX.SMCVT.EDU
- 17.-21.7. **4th International Cognitive Linguistics Conference**
Albuquerque Contact: Sherman Wilcox/ICLA95, Department of Linguistics, University of New Mexico, Albuquerque, NM 87131, USA
- 17.-28.7. **Third Summer Institute in English and Applied Linguistics**
Cambridge "'Context' in Language Learning and Language Understanding"
Contact: University of Cambridge, Board of Continuing Education, Madingley Hall, Madingley, Cambridge CB3 8AQ, UK; fax: +44 954 210677
- 18.-22.7. **22nd International Systemic Functional Congress**
Beijing "Cross-Cultural Currents, Language Functions, and Literacy"
Contact: Terence Lo, Department of English, Hong Kong Polytechnic, Hunghom, Hong Kong; e-mail: EGTERENC@HKPCC.HKP.HK
- 22.-23.7. **5th Annual Meeting of the Society for Text and Discourse**
Albuquerque Contact: The Society for Text and Discourse, Department of Psychology, University of Minnesota, 75 E. River Rd., Minneapolis, MN 55455, USA
e-mail: GOLDMANS@CTRVAX.VANDERBILT.EDU
- 22.-25.7. **17th Annual Conference of the Cognitive Science Society**
Pittsburgh "Language, Action, and Thought"
Contact: A. Lesgold, LRDC, University of Pittsburgh, Pittsburgh, PA 15260, USA
- 23.-26.7. **9th European Conference on Reading**
Budapest Contact: HUNRA, Conference Secretariat, National Széchényi Library, H-1827 Budapest, Hungary
- 23.-29.7. **10th International Congress of Celtic Studies**
Edinburgh Contact: Department of Celtic, University of Edinburgh, David Hume Tower, George Square, Edinburgh EH8 9JX, Scotland; e-mail: CELRMS@SRV0.ARTS.ED.AC.UK

24.-28.7. **Conference on Functional Approaches to Grammar**
Albuquerque Contact: T. Givon, Linguistics Dept., University of Oregon, Eugene, OR 97403, USA
e-mail: TGIVON@OREGON.UOREGON.EDU

26.-29.7. **7th International Systemic Functional Workshop**
Valencia "Language as Choice"
Contact: Dr. Antonia Sánchez, Depto. Filología Inglesa y Alemana, Facultad de Filología,
Universitat de València, Blasco Ibáñez 28, 46010 Valencia, Spain
e-mail: FILING@MAC.UV.ES

28.7.-1.8. **11th Annual Meeting of the Language Origins Society**
Pecs Contact: G. Gyori, Janus Pannonius University, Department of English, Ifjusag utja 6,
7624 Pecs, Hungary; e-mail: GYORI@BTK.JPTE.HU

Jatkuu seuraavassa numerossa...

To be continued in the next issue...

UUTUUS! ♦ UUTUUS! ♦ UUTUUS! ♦ UUTUUS! ♦ UUTUUS!

Marjaana Kuokkanen-Kekki - Katri Palmujoki

ESPAÑOL UNO

Espanjaa aikuisille

Uusi espanjan kielen alkeiskirja, jossa opitaan keskeinen kielioppiaines ja perus-sanasto. Nykykielen rakenteita ja puhekielille tyypillisiä ilmaisuja sisältävät tekstikappaleet kuvaavat elävästi Espanjan nykypäivää. Kirjan loppuun on koottu ääntämisohteet ja kirjan sisältämä kielioppiaines verbimuototaulukoineen.

Kevään 1995 aikana ilmestyvät myös erillinen opettajanopas sekä äänite.

Kirjan koko B5, 266 s.
ISBN 951-8905-85-1
Ovh 124 mk

SAATAVANA HYVIN VARUSTETUISTA KIRJAKAUPOISTA TAI
SUORAAN KUSTANTAJALTA:

FINN LECTURA

Rautatieäisenkatu 6, 00520 HELSINKI
Puh. (90) 1502 348, fax (90) 1464 370

Hilkka Yli-Jokipii:

Requests in professional discourse: A cross-cultural study of British, American and Finnish business writing

Helsinki, Suomalainen tiedeakatemia, 1994

Hilkka Yli-Jokipiin viime vuonna ilmestynyt väitöskirja *Requests in professional discourse: a cross-cultural study of British, American and Finnish business writing* on kattava tutkimus suomalaisen, brittiläisen ja amerikkalaisen kirjoitetun liikeviestinnän eroista. Tutkimus tarkastelee kontrastiivisesti liikekirjeissä ja telefakseissa esitettyjä pyyntöjä laajan autenttisen aineiston pohjalta (375 kirjettä, joissa n. 1800 pyyntöä). Lisäksi aitoja liikekirjeitä verrataan brittiläisissä ja amerikkalaisissa alan oppikirjoissa esiintyviin esimerkkikirjeisiin (150 kirjettä).

Tutkimuksen lähtökohdat liittyvät sekä kielenkäytön teoriaan että käytäntöön. Teoreettinen viitekehys on lähinnä pragmaattinen: tarkastelun kohteena on kielenkäyttö ja sen vaihtelu eri kielissä, kulttuureissa ja sosiaalisissa tilanteissa. Pragmatiikan kentässä työ nivoutuu kielellisen toiminnan ja lingvistisen kohteliaisuuden tutkimukseen. Se käsittelee liikeviestinnässä keskeisen pragmaattisen aktin, pyynnön, eri muotoja ja ulottuvuuksia kirjoitetuissa viesteissä. Käytännön kannalta tutkimuksella on annettavaa erityisesti liikeviestinnän opetukseen, mutta myös kielen ja kulttuurienvälisen viestinnän opetukseen yleisemmin. Tekijä itse jäsentää tutkimuksensa kysymyksenasettelua ja tavoitteita neljän eri dimension avulla: työllä on siten kielellinen, opetuksellinen, kulttuurienvälinen ja yritysmaailmaan liittyvä ulottuvuus.

Työssä etsitään vastauksia mm. seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Mitä lingvistisiä keinoja liikeviestinnässä käytetään esittämään pyyntöjä?
2. Ovatko brittiläisten ja amerikkalaisten käyttämät keinot samanlaisia vai erilaisia?
3. Antavatko amerikkalaiset ja brittiläiset oppikirjat todellisuutta vastaavan kuvan pyynnön ilmaisemisesta liikekirjeissä?
4. Miten suomalaisessa liikeviestinnässä ilmaistaan pyyntöjä?

Kysymysten taustalla on sarja hypoteeseja, joiden mukaan kielten ja kulttuurien välisiä eroja oletetaan löytyvän kaikkien kohderyhmien välillä. Koska vertailun kohteena on kaksi kieltä (suomi ja englanti) ja kolme kulttuuria (brittiläinen, amerikkalainen ja suomalainen), tutkimusasetelma antaa mahdollisuuden verrata sekä kielestä että kulttuurista johtuvia eroja. Lisäksi vertailussa otetaan huomioon keskeisten kontekstin piirteiden vaikutus pyyntöjen kielelliseen ilmaisuun. Tutkimuksessa tarkastellaan miten viestin kirjoittajan ja vastaanottajan välinen valtasuhde ja tuttavuusaste sekä pyyntöviestin tilannekonteksti, toisinsanoen sen asema liikeviestintäprosessissa (transactional stage), ja viestintäkanava (kirje vai faksi) vaikuttavat pyyntöjen ilmiäsuun.

Yli-Jokipii soveltaa tutkimuksessaan pragmaattista ja systeemilingvististä analyysinäkökulmaa ja tarkastelee pyyntöjä tekstuaalisesta, loogisesta ja interpersonaalista näkökulmasta. Lähestymistapa on sekä kvantitatiivinen että kvalitatiivinen.

Analyysi on monitasoista ja kattaa sekä viestintätilanteen että tekstin rakenteen ja kielellisten ilmenemismuotojen eri aspekteja. Yli-Jokipii selvittää kvantitatiivisen analyysin avulla pyyntöjen esiintymistiheyttä (density) eri tekstitason yksiköissä (kirjeissä, kappaleissa ja lauseissa), niiden paikkaa tai asemaa liikekirjeen rakenteessa sekä pyyntöjen kielellisiä (muotoon ja funktioon liittyviä) ja interpersonaalisia (viestintätilanteen osanottajiin liittyviä) ominaisuuksia. Lisäksi hän laajentaa analyysia kvalitatiivisella tarkastelulla, joka mahdollistaa syvemmän ja monimuotoisemman käsittelyn ja antaa esimerkkien avulla lisävalaistusta kvantitatiivisen analyysin tuloksille.

Kontrastiivisen analyysin tuloksia voi tarkastella yhtäältä kielten välisten erojen ja toisaalta kulttuurienvälisten erojen kautta. Tutkimus osoittaa selviä eroja suomen ja englannin välillä. Suurimmat erot löytyvät pyyntöjen interpersonaalisten ominaisuuksien alueelta. Tulokset tukevat aiempia havaintoja suomen kielen "persoonattomuudesta": kirjeiden pyynnöissä ei viitata suoraan vastaanottajaan tai lähettäjään toiminnan suorittajana, vaan pyritään käyttämään erilaisia kiertoilmauksia ja suoraa viittausta välttäviä strategioita. Tätä piirrettä voi pitää tyypillisenä ns. negatiivisen tai etäisyyteen ja kunnioitukseen perustuvan kohteliaisuuden ilmenemismuotona. Yli-Jokipii (s. 252) huomauttaakin, että myytti hiljaisesta tai ujosta suomalaisesta saa näin uuden tulkinnan ja se voitaisiin korvata käsitteellä tunkeilematon tai kunnioitusta osoittava suomalainen.

Vertailu amerikkalaisen ja brittiläisen kulttuurin välillä osoitti, että amerikkalainen käytäntö suosii eksplisiittisiä ja verrattain suoria strategioita, kun taas brittiläiselle liikeviestinnälle on ominaista suurempi implisiittisyys. Brittiläistä, samoin kuin suomalaista kulttuuria voi Yli-Jokipiin (s. 256) mukaan luonnehtia negatiivista, kunnioittavaa kohteliaisuutta suosivaksi. Ilmaisukeinot suomessa ja englannissa ovat kuitenkin erilaiset: kun suomessa osoitetaan kunnioitusta kielellisten välttämistästrategioiden (esim. passiivi) avulla, englannissa se tapahtuu pääosin modaalisuuden sekä sanastollisten ja syntaktisten valintojen kautta.

Kiinnostavia tuloksia on saatu myös autenttisten liikekirjeiden vertailusta oppikirjojen aineistoon. Yleisesti ottaen oppikirjojen mallit ovat kaukana aidon liikeviestinnän rikkaasta ilmaisuvälikoimasta. Etenkin brittiläisiä oppikirjoja näyttää leimaavan pyrkimys yhdenmukaisuuteen, muodollisuuteen ja selkeyteen, ja siitä puuttuvat luonnollisen viestinnän vaihtelu ja implisiittisyys.

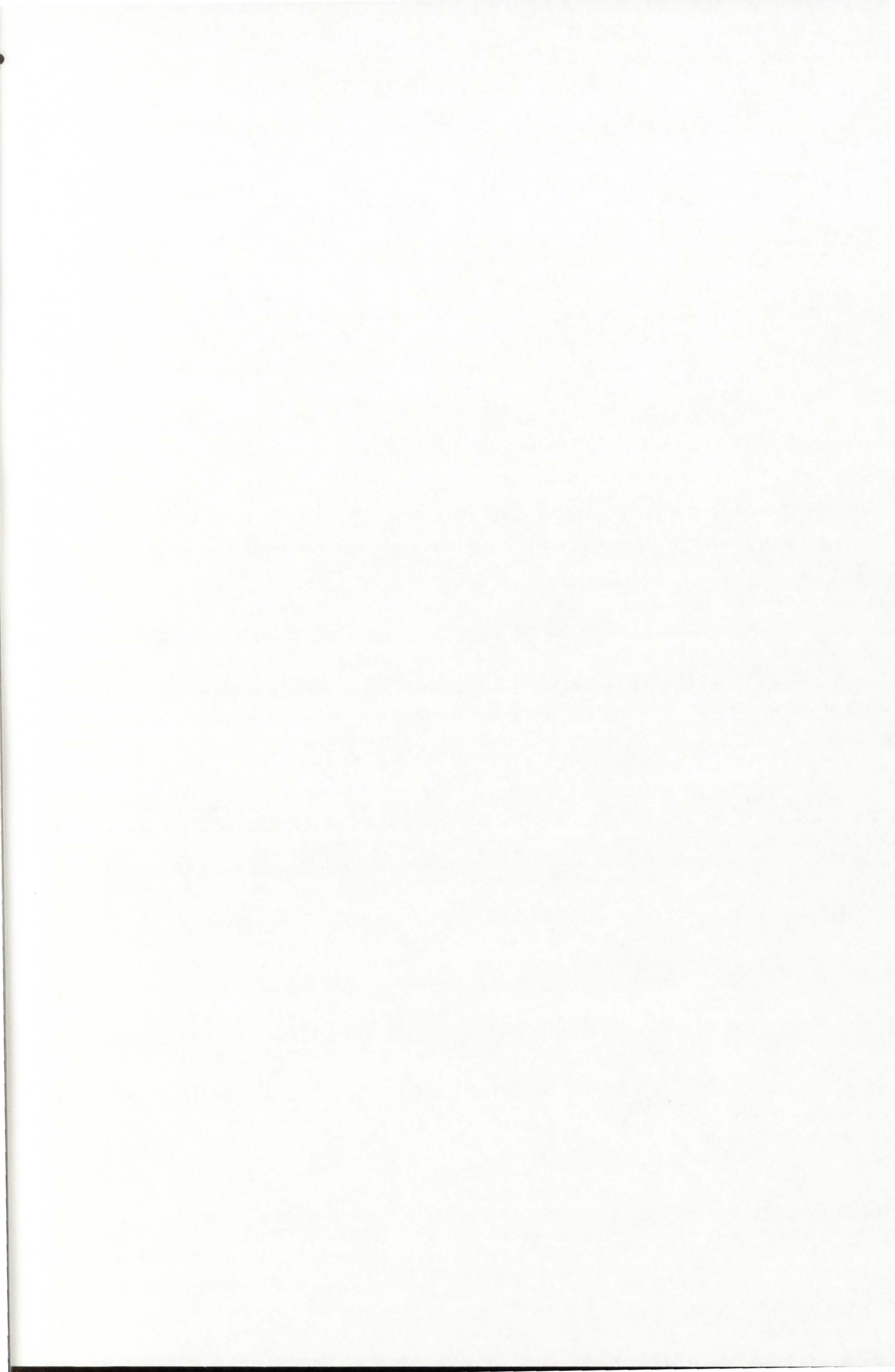
Tutkimuksessa ei löydetty merkittäviä eroja faksien ja kirjeiden pyyntöjen välillä. Sen sijaan viestintätilanteen sosiaaliset muuttujat, osanottajien välinen valtasuhde ja tuttavuusaste osoittautuivat tärkeiksi tekijöiksi pyyntöjen ilmaisukeinojen kannalta. Tältä osin tutkijan havainnot tukevat aiempaa lingvistisen kohteliaisuuden tutkimusta.

Tutkimuksen tulokset tuovat tärkeää lisävalaistusta suomen ja englannin kielen käytön eroihin kirjoitetun liikeviestinnän kontekstissa. Ei kuitenkaan ole itsestään selvää, että tuloksista voi tehdä johtopäätöksiä suomalaisten viestintätyylistä tai sen kohteliaisuusasteesta yleensä. Yleistykseen suomalaisten kunnioittavasta käytöksestä on syytä suhtautua yhtä varovaisesti kuin kuuluisaan hiljaisuusmyyttiin. Kielenkäytön tasolla näkyvien erojen taakse kätkeytyy monimutkainen kielten rakenteellisiin eroihin ja kulttuurisidonnaisiin piirteisiin liittyvä ongelmavyöhyke, jonka selvittämiseen tarvitaan paljon lisätutkimusta. Tämä tutkimus antaisi aihetta selvittää edelleen esimerkiksi sitä miten havaittuihin eroihin vaikuttaa suomalaisen ja brittiläisen tai amerikkalaisen liikeviestintäkulttuurin osin erilainen suhtautuminen viestintäkanavaan: Suomessa puhelimen käyttö on yleistä kun taas brittiläisessä kulttuurissa vähäpätöisiltäkin tuntuvat asiat hoidetaan usein kirjallisesti. Olisi kiintoisaa tietää onko suomalaisen ja brittiläisen tai amerikkalaisen liikekulttuurin välillä eroja siinä minkätyyppiset pyynnöt

esitetään kirjeitse ja puhelimitse ja miten vaikkapa tuttavuusaste tähän vaikuttaa. Arvoituksellista on myös se, että suomalaiset yhtiöt muista kohderyhmistä poiketen eivät olleet halukkaita luovuttamaan tutkijalle aineistoa, jossa kirjoittajan ja vastaanottajan tuttavuusaste olisi ollut läheinen. Liittykö tähän joitakin mahdollisesti kulttuurisidonnaisia oletuksia tai käsityksiä kirjoitetusta liikeviestinnästä?

Kaikenkaikkiaan Yli-Jokipiin tutkimuksesta hahmottuu kiinnostava ja monitahoinen kokonaiskuva yhdestä liikeviestinnässä keskeisestä viestistä, pyynnöstä, ja sen erilaisista ilmaisukeinoista kahdessa eri kielessä ja kolmessa kulttuurissa. Työn merkittävyyttä lisää sen tulosten sovellettavuus. Koko ajan lisääntyvien kansainvälisten yhteyksien vuoksi erilaisten kieli- ja kulttuurikonventioiden - samoin kuin ala- tai genrekohtaisten käytänteiden - tuntemus on elintärkeää. Kielen ja viestinnän opetuksessa tällainen tieto on arvokasta, sen tavoitteenahan on ohjata oppijoita onnistuneeseen ja tilanteeseen sopivaan kielenkäyttöön kansainvälisissä viestintätilanteissa.

Arja Piirainen-Marsh

Tilaan Kielikeskustelua-lehden
vuodeksi 1995 (100 mk/vuosikerta)

_____ kpl

Nimi: _____

_____

Osoite: _____

_____

_____

Jyväskylän yliopisto

Korkeakoulujen kielikeskus

PL 35

40351 JYVÄSKYLÄ

2

Jyväskylän yliopisto
Korkeakoulujen kielikeskus
PL 35
40351 JYVÄSKYLÄ

ISSN 1236-1771
Jyväskylän yliopistopaino
1995